

(ISSN: 2602-4047)

Vurgun, A. (2021). Pre-Service History Teachers Views on the National Struggle, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 6(13), 1502-1548.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.373>

Article Type (Makale Türü): Research Article

PRE-SERVICE HISTORY TEACHERS VIEWS ON THE NATIONAL STRUGGLE

Ahmet VURGUN

Assist. Prof. Dr., Marmara University, İstanbul, Turkey, ahmetvurgun43@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9148-7285

Received: 09.01.2021

Accepted: 25.05.2021

Published: 14.06.2021

ABSTRACT

The aim of this research was to present the views of pre-service history teachers about the National Struggle, which has an important place in the history of the Turkish Republic and secondary education history curriculum. The National Struggle subject is in the second unit of the History of Turkish Revolution and Atatürkism curriculum, and it accounts for 25% of the lesson together with the function numbers and the allotted time. This figure gives a very important clue in terms of grasping the significance of the National Struggle subject and its place in the lesson. This lesson is given by history teachers in the secondary education. Thus, knowing the perceptions and attitudes of history teachers towards the subject will be very effective in achieving the objectives of the course and the expected learning outcomes. Also the time period we are in is the centenary of the National Struggle, it increases the importance of the research. In this study, easily accessible situation sampling method was used. The study group of the research included 11 pre-service history teachers. The data were collected with a structured interview form consisting of open-ended questions prepared in accordance with the purpose. After the findings were obtained, they were read several times and analyzed by summarizing and interpreting them using the content analysis method. Based on the findings, the participants saw the National Struggle as a war of independence against the imperialist forces occupying the homeland. More than half of the participants said that history teachers and history textbooks influenced their feelings and thoughts on the subject. Pre-service history teachers read most novels and watched documentaries among the works related to the National Struggle. While Mustafa Kemal Atatürk was expressed as the hero of the National Struggle by all the participants, regional heroes were also mentioned. In addition, more than half of the participants talked about female heroes. As a result of the research, it was realized that pre-service history teachers evaluated history as a whole. Moreover, it was observed that there were many components in history education including out-of-school and in-school.

Keywords: Turkish revolution history, the national struggle, history education, pre-service teacher.

INTRODUCTION

Each country has milestones in its history. The fate of nations and countries has somehow depended on the flow of these significant events. It's possible to give a large number of instances in this regard. The National Struggle marked a turning point in the history of modern Turkey. The period that began after the Armistice of Mudros signed between the Ottoman Empire and the Allies on October 30, 1918, and the total resistance and struggle against the forces occupying Turkey is called the 'National Struggle'. It is also referred to as the Turkish War of Independence. The National Struggle consisting of two parts, military and political, ended with Armistice of Mudanya (October 11, 1922) in military terms and the Treaty of Lausanne (July 24, 1923) in terms of politics. (Küçük, 2005; Köstüklü, 2013). The National Struggle, which we can call the story of the establishment process of the Turkish Republic, officially ended after this date; however, its impact continued in the following years. The process has left a serious impact on the memories, and this effect has manifested itself in the policies of the Republican regime, especially in the conception of history (Vurgun, 2016), and an attempt has been made to create a common memory with strong ties to the past (Akbaba, 2016). With the wave of excitement that arose after the war, the development of national history has gathered momentum, and the National Struggle has also marked the turning point in national and romantic historiography in Turkey (Oral, 2006). As a matter of fact, the effect of this understanding manifested itself directly in history education, and the subject of the National Struggle began to take place in the history textbooks prepared immediately after the declaration of the Republic. Although the subject of the National Struggle took place in the history lessons in primary and secondary education in the first years of the Republic (Çapa, 2017; Aslan, 2012), it has shown itself in history education independently with the History of Turkish Revolution lessons. The History of Turkish Revolution course has emerged as a tool in the project to spread the ideology of the Republic of Turkey after the Turkish War of Independence by adopting it into society (Aslan, 2011). The History of Turkish Revolution lesson examines the Turkish Revolution in which the history of the National Struggle takes place. It is the history of the establishment and beginning of the Republic of Turkey in this regard (Yalçın, 2003). The National Struggle Era covering the years between 1919 and 1923 has great importance in the process of the birth of the Republic (Köstüklü, 2013).

The National Struggle took place in primary, secondary and higher education curricula and history textbooks under the roof of the Turkish Revolution History lesson during the Republican Era. (Dönmez and Yazıcı, 2008; Metin, 2006; Şimşek, 2002; Aslan, 2011; Akbaba, 2007). As of today, the Republic of Turkey in secondary education is given within the scope of the Atatürk's Principals and History of Turkish Revolution and (MEB, 2018). Besides, this course has a textbook called the History of Turkish Revolution and Atatürkism. In the curriculum prepared by the Ministry of Education, the following items among the objectives of the History of Turkish Revolution and Atatürkism lesson related to the National Struggle take place:

1. Learners should grasp Atatürk's superior military and statesmanship skills in addition to his revolutionism and take him as an example.

2. Learners should comprehend and analyze the social, political, cultural, and economic conditions besides national and international dimensions of the National Struggle.
3. Based on the example of the National Struggle, learners should understand that the Turkish nation can overcome all kinds of difficulties with the feelings of freedom, independence and patriotism within the understanding of national unity and solidarity (MEB, 2018).

The National Struggle subject is in the second unit of the History of Turkish Revolution and Atatürkism curriculum, and it accounts for 25% of the lesson together with the function numbers and the allotted time (MEB, 2018). This figure gives a very important clue in terms of grasping the significance of the National Struggle subject and its place in the lesson. This lesson is given by history teachers in the secondary education. Thus, knowing the perceptions and attitudes of history teachers towards the subject will be very effective in achieving the objectives of the course and the expected learning outcomes. Even though there are some studies on the History of Turkish Revolution in secondary education and thoughts of pre-service teachers (Safran, 2006; Akbaba, 2007; Şimşek and Güler, 2013; Ulusoy, 2014; Akbaba, Demirtaş, Birbudak and Kılcan, 2014), there is no one directly about the National Struggle subject. There are 7 undergraduate programs in History Teaching in Turkey (Ulusoy, 2017) and one of them is at Marmara University. Thus, the research is significant in terms of reflecting the opinions of pre-service history teachers about the National Struggle based on the example of Marmara University. Because the time period we are in is the centenary of the National Struggle, it increases the importance of the research. It also gives the opportunity to look at the situation a century ago today from the point of views of the pre-service history teachers who are responsible for both the components of history education and history lesson in the secondary education.

In this study, the views of pre-service history teachers about the National Struggle, which has an important place in the history of the Turkish Republic and secondary education history curriculum, were tried to be determined. Within the scope of the research, the following questions were sought:

1. What are the views of the pre-service history teachers on the concept of National Struggle?, Where and when did the pre-service history teachers gain the first information about the National Struggle?, What is the impact and condition of the city, where the pre-service history teachers live, during the National Struggle?
2. What is the impact of history textbooks on their feelings and thoughts about the National Struggle?
3. What is the impact of history teachers on their feelings and thoughts about the National Struggle?
4. What are the works (novels, memoirs, research) that the history teacher candidates read about the National Struggle and their impact on their views and thoughts?, What are the audio-visual materials (movies, TV series, and documentaries) that the history teacher candidates watch about the National Struggle and their impact on their views and thoughts?

5. What are the views of the pre-service history teachers about the heroes of the National Struggle?, What are the views of the pre-service history teachers on the most important event and cause of the National Struggle?

METHOD

Research Design

In this study, which aimed to examine the views of the pre-service history teachers on the National Struggle, qualitative research method was used. Qualitative approach is a form of research in which qualitative data collection methods such as observation, interview and document analysis are used, and a qualitative process is followed to present perceptions and events in a realistic and holistic manner in the natural environment (Yıldırım and Şimşek, 2008). In this paper, in accordance with the nature of qualitative approach, the pre-service history teachers' attitudes, feelings, and thoughts on the topic were tried to be revealed.

Study Groups

Since history teachers are in an active position in teaching the National Struggle subject, easily accessible situation sampling method used in qualitative research was used in the study. The study group included 11 students studying at the History Teaching Department of the Faculty of Education at Marmara University in the 2019-2020 academic year. Six of the participants were male and five were female. Participants study in Istanbul but they live in different districts of Turkey. It can be stated that this situation affected the variety of the findings of the study. The names of the participants weren't used in the study, they were encoded. Information about the gender status of participants was shown in Table 1:

Table 1. Gender Status of Participants

Participant	Gender
P1	Male
P2	Female
P3	Female
P4	Male
P5	Female
P6	Male
P7	Male
P8	Male
P9	Male
P10	Female
P11	Female

Data Collection and Analysis

Qualitative research, data collection, and analysis methods were used in the study. The data were collected using a structured interview form, which included open-ended questions prepared for the purpose. 3 leading experts in their branches assisted with the questions prepared for the interviews. After the findings were obtained, they were read several times and analyzed by summarizing and interpreting them using the content analysis method.

Content analysis is a process in which similar concepts and themes are categorized in order to make them clearer and more practical (Yıldırım and Şimşek, 2008). In the paper, the views of the participants on the subject were compared after the texts were encoded. Besides, direct quotations from the interviews were taken to express the views of the participants in the findings.

FINDINGS

Within the context of the research, the questions asked to the pre-service history teachers were categorized. The questions had the following headings: 1- the conception of the National Struggle, 2- History textbooks and the National Struggle 3- History teachers and the National Struggle 4- the National Struggle and historical materials 5- Heroes and the most important event of the National Struggle.

Perception of the National Struggle

During the research, the questions asked to the participants such as their views on the National Struggle, where and when they gained the first information about it, and during the National Struggle period the impact and condition of the city in which they live, came under the heading of 'Perception of the National Struggle'. Thus, the participants were asked to define the concept related to the subject and by determining the basis of their learning processes and the status of the environmental and local factors on their attitudes and thoughts on the topic was tried to be determined.

Within the context of the research, the participants were first asked their views about the concept of the National Struggle. Here, it was seen that most of the participants defined the National Struggle as independence, homeland defense, struggle against the occupying and imperialist forces, and struggle for liberation. Considering the participants' views on this topic, P1 expressed it as the Turkish nation's regaining its independence as a result of wars lasting too many years, while P3 stated that the National Struggle is the name of the Turkish nation's struggle for its homeland, future, independence, sovereignty, peace, and prosperity. It was seen that some of the participants emphasized the topic of homeland. Thus, while P9 expressed the National Struggle as the Turkish nation's sacrificing lives for the sake of its homeland and removing the imperialist forces from their homeland, P6 explained it as a great struggle we waged against all forces that had interests over our nation and land. It was noticed that the participants justified while defining this concept. In this regard, while P7 evaluated it as the Turkish nation's liberation movement to get rid of the occupation after the First World War, P10 also stated that it was an all-out struggle of a nation in order to save its homeland, protect it from imperialist forces, and achieve its national independence. Some participants also drew attention to the role of Mustafa Kemal Atatürk, who was the leader of the National Struggle. For instance, while P2 defined this movement initiated by Mustafa Kemal Pasha and his comrades, and in which the whole nation united around a single idea for the defense of the homeland, P5, likewise, defined the National Struggle as the struggle for the Turkish nation's independence under the leadership of Mustafa Kemal Pasha against the occupation began after the defeat of the Ottoman Empire in the World War I. P4, on the other hand, drew attention to the fact that it was a struggle for existence

by the people. When I hear the concept of the Natural Struggle, the struggle for existence of the Turkish Nation with its women, old people, young people and children comes to my mind. It is a convinced nation's struggle for life despite financial difficulties. In this regard, P8 explained his opinion that it was the first of the most glorious and honorable struggles of our country in which the shackles struck on the Turkish nation's own arms were tried to be broken, the multitude was created out of scarcity.

When the participants were asked where and when they gained the first information about the National Struggle, six of them stated that they obtained from the school and five from the family. The participants, who gained the first information at school, also indicated the type of school. For instance, P1, P2, P6 and P9 stated that they got the first information about the National Struggle in primary school, and P3 and P10 were in secondary school. It was seen that the participants, who indicated primary school, identified this process with national holidays in their minds. For example, P1 expressed 'National Struggle-National holiday-School' unity in his subconscious with the following sentences: "I would like to say that when I was in primary school, National Holidays especially were celebrated with more enthusiasm. This situation had greatly increased my love and respect for the National Struggle and its heroes, and gave me consciousness. From the age of 7-8, the process that started with the classroom decorations on holidays, and it continued with activities such as various folk dances, poetry competitions, etc. and these holidays would take place in our young minds. During national holidays, the heroes of the National Struggle, whose names we often heard and remembered with respect, would be our children's role models." P2's thoughts were similar to P1: "Before the celebrations of April 23 and May 19, our teacher would tell us the meaning and importance of the day. Of course, like every child, we would have enjoyed hanging flags prepared for the celebration and blowing up balloons. As time passed, I started to grasp what the National Struggle meant and what its importance was." It is understood that besides the national holidays, textbooks were also effective in the learning environment in school. In this regard, P6 said, "I think I got the first information about the National Struggle in the 2nd or 3rd grade of primary school on the Life Science lesson. The book was stating that Atatürk saved our nation so he got the name Atatürk" and drew attention to the effect of the textbooks.

The statements of some of the participants, who stated that they got the first information about the National Struggle from their families, showed the effect of the oral history. Furthermore, it was seen that some participants emphasized the sensitivity of their families to the National Struggle.

"I obtained my first information on the National Struggle from my family. They are nationalists, and also my grandfather was a sailor in the military. That is why, our roots of nationalism are strong and national holidays are celebrated enthusiastically at home. Besides, prayers are said to the heroes of the National Struggle. I first learned about this glorious struggle through these prayers and celebrations." (P8)

"My family cares about national feelings. So; I started to get the first information from my family. From an early age, I had the opportunity to obtain from the memories of my grandfathers and

grandmothers who personally experienced the difficulties in the Period of the National Struggle.”
(P4)

As seen in the last sentence of the above quotation, some participants stated family and school as two elements that complemented each other. For example, while P5 explained her opinion as *“I got the first information from my family but I think I learned more at school”*, P7 also stated that: *“I got the first information I remember from my parents, and then my primary school teacher taught in more detail in Social Studies lesson, and after that, I learned in more detail in courses such as Social Studies and Turkish Revolution History.”*

Within the scope of the perception of the National Struggle, the participants were asked what the impact and condition of the city they live in, during the National Struggle. Although the participants continue their university education in Istanbul, it was understood that the city they live in generally refers to their hometown, that is, the place where they were born and raised, and where their families lived. In this regard, it was seen that all of the participants talked about the occupation of the country when they were asked what the condition of the city they live in, during the National Struggle.

“Konya, the city where I live, was occupied by the British and then the Italians after the Armistice of Mudros.” (P2)

“I live in Istanbul. It was occupied on March 16, 1920, shortly after the declaration of the National Pact. The Sultan and especially Damat Ferit Pasha adopted an attitude in favor of the Allies. Despite this, meetings were held in the districts such as Fatih, Sultanahmet and Kadıköy to criticize the occupation.” (P6)

“Hatay has a profound effect on the National Struggle. As is known, the first bullet of the National Struggle was fired in Dörtyol, Hatay. Hatay, which was occupied by the French, continued its struggle in many different areas.” (P9)

“I live in Denizli and it was also invaded like various parts of Anatolia during the War of Independence. Denizli was occupied by the Greek forces.” (P7)

“My hometown is Çanakkale. Çanakkale was a place that enemy soldiers attached great importance to also during the National Struggle.” (P3)

It was seen that the participants evaluated the impact and condition of the city they live in during the National Struggle through the events and people. This situation gave an idea that participants had a high level of interest and awareness of local history:

“I live in Istanbul. In the National Struggle Period, Mustafa Kemal Pasha moved to Samsun from here. The last General Assembly of the Ottoman Empire convened in Istanbul. Here, the National Pact was accepted. Later, it was occupied by the Allied States on March 16, 1920.” (P5)

“I am currently living in Istanbul. When Istanbul and the National Struggle are mentioned, the first thing that comes to my mind is Mustafa Kemal Atatürk’s work for the National Struggle with important names such as İsmet Pasha, Ali Fuat Pasha, Kazım Pasha and Rauf Orbay in the house he rented in Şişli, which is open to visitors today as the Atatürk Museum.” (P11)

“Ahmet Hulusi Efendi is the most important name that comes to mind when Denizli and the National Struggle period are mentioned. Even before İzmir was occupied, he contacted muftis and scholars in many districts such as Sarayköy, Buldan, Acıpayam, Tavas, Çal, Nazilli and said that an armed struggle should be undertaken. He was the first person to protest the occupation of İzmir in front of thousands of Denizli people in the municipality square.” (P1)

In addition to these statements, it was seen that some participants drew attention to their city’s special place in the National Struggle. P3, for example, explained that the city where she lived had an important place since it set the stage for the National Struggle: *“My hometown is Çanakkale. The Battle of Gallipoli was both an important victory that gained the self-confidence of the Turkish nation and an important turning point that set ground for the National Struggle. Çanakkale Victory revealed one of the most important figures of the National Struggle: Mustafa Kemal Atatürk. The Battle of Gallipoli was an important victory that ignited the spirit of the National Struggle.”* Likewise, P10 emphasized the importance of the city with family roots, namely its hometown, during the National Struggle: *“My hometown is Sivas. Sivas is also an important city during the National Struggle. Sivas Congress was held here. The decisions taken in that congress were also very important in terms of putting forward the idea of national independence.”* P9, on the other hand, complained that the importance of the city in which he lives was not given enough importance in the National Struggle: *“Hatay has a profound impact on the National Struggle. As is known, the first bullet of the National Struggle was fired in Dörtyol, Hatay. I think, Hatay is always overlooked when the Southern Front of the War of Independence is being told. The city where the first bullet was fired is never described as if no bullets were fired during the War of Independence.”*

History Textbooks and the National Struggle

Participants were asked about the impact of history textbooks on their feelings and thoughts about the National Struggle, and the data obtained were presented in the following table:

Table 2. Views on the Impact of History Textbooks

Views	Participants
Yes, they did.	P1, P2, P3, P4, P7, P9
No, they didn’t.	P5, P6, P10, P11
No opinion	P8

When we looked at the table, six of the participants stated that the secondary education history textbooks affected their perception of the National Struggle and while four of them did not. One participant had no opinion. Some of the participants, who expressed a positive opinion about the impact of textbooks, expressed the effect of textbooks on their national feelings. For instance, P4 reported, *"The National Struggle years and the anecdotes about this struggle, which take place in the textbooks, increased the awareness of Turkishness in me"*, while P7 similarly said: *"I think that the National struggle period was explained in a structure that supported my feelings and thoughts. Therefore, I can say that history textbooks made an impact on the National Struggle."* It was observed that some participants emphasized the positive effects of history textbooks in terms of historical knowledge and research process. In this sense, P9 said, *"The history textbooks in high school were the first sources where I got detailed information about the National Struggle. Hence, it has an impact on my ideas, opinions and thoughts"*, and pointed out the significance of textbooks in the formation of historical knowledge. Likewise, P1 said, *"Even if the National Struggle was superficially mentioned in high school textbooks, it still created a curiosity of research in me"*, drew attention to the impact of textbooks on the process of building knowledge.

It was seen that there was diversity in the expressions of participants who stated that history textbooks do not have any effect on their perceptions of the National Struggle. P6, for instance, said, *"My views about the National Struggle or Atatürk and his comrades did not occur with these books although my curiosity about history arose in high school. It was created with the books that I provided and read by myself."* and emphasized the individuality in the learning process. P10, on the other hand, drew attention to the content and style of the textbooks: *"Generally, the political history of the event was explained. Frankly, I don't think that it has much of an impact on my thoughts, except that I learn more about it. In other words, it didn't have enough narrative style to influence my feelings and thoughts too much."* In addition, P5 focused on another factor about textbooks: *"In high school, we were studying history lessons through the notes given by the teacher without using textbooks. We were studying extra just during the exam period. Therefore, it did not have any effect."* P8, who was the only one who had no opinion about the impact of textbooks on the perception of the National Struggle, explained why: *"We did not have a history teacher who taught history through the textbook. Therefore, it would not be right for me to comment on this issue."*

History Teachers and the National Struggle

Within the scope of the study, when participants were asked the effect of secondary education history teachers on their feelings and thoughts about the National Struggle, seven of them stated positive and two negative opinions. The other two participants stated that their teachers in middle school influenced them rather than high school in this regard. Some of the participants, who stated that history teachers influenced their feelings and thoughts about the National Struggle, stated that their teachers had a high sensitivity in this regard and this situation directly affected them. P1 expressed the interest and guidance of the history teacher as follows: *"He was very interested in the National Struggle period. His interest was reflected in us, and we had a greater curiosity about that period. It has been an important guide to us in understanding the difficulty of the conditions of the*

period and how an amazing job was achieved.” Similarly, P6 said that the history teacher aroused his interest in the subject with teaching materials: *“My history teachers were all sensitive about these issues. They would also try to process the lesson with different materials such as documentaries, films, memories of witnesses of the period and so on.”*

Some participants emphasized that the teacher’s style and ideological thinking directly influenced their perception of the National Struggle. P4, for example, said, *“My teacher in high school was romantically teaching the class. That was very effective on me and my other friends. Sometimes there were people crying in the classroom. I have been aware of the National Struggle since my family, but this process was really engraved in my memories thanks to my teacher who taught our class in high school and especially in the 12th grade.”* In the same regard, P7 said, *“My teacher adopted an ideology based on nationalism, so when he was talking about these issues, he lectured with enthusiasm and we would listen in the same way.”* P10 also highlighted the ideological side of her high school history teacher: *“One of my high school history teachers was a highly nationalist man. Therefore, he gave importance to these issues. It had a positive effect on me, too. It helped me learn more about the subject. I can say that I am more proud of my nation and our army.”* P8 explained the influence of the high school history teacher through Atatürk, the leader of the National Struggle: *“Our high school history teacher was a complete Atatürkist. Since he was a fan of Atatürk, he loved to talk about the National Struggle. I can never forget the love of Atatürk that my high school history teacher instilled in me. The love of Atatürk that he instilled came more from the heroism in the National Struggle.”*

Although the research question included high school teachers, it was observed that the two participants addressed the influence of their middle school teachers. For example, P9 said, *“My social studies teacher in primary education, not high school, has a high impact. In the 8th grade, I have felt empathy and gratitude towards the National Struggle in the History of Turkish Revolution and Atatürkism lesson.”* P3, likewise, drew attention to the teaching style of her middle school teacher influenced her attitudes towards the subject: *“It was my middle school teacher who made me love history. Especially when my middle school teacher was talking about the National Struggle, his tone of voice and gestures would take us to that period and make us feel sincere. Especially because of my teacher’s narration, I would have the lessons by feeling. That is why the lessons would be more permanent and the events of that period would have imprinted on my mind easily.”* P2, on the other hand, said: *“Perhaps the biggest factor in me studying history teaching today is due to my history teachers, whom I met in middle and high school years. What my teachers, who I listened to about the National Struggle, had in common was that they could look at history with empathy. Today it is because of them that I try to look at the National Struggle in this way.”* Here it was understood from the statements of the participant that his view of history was holistic. In addition, the effect of their history teachers on the department participants chose to study gave an idea about the role of teachers in secondary education.

P5 and P11 of the participants indicated that the history teachers in high school did not have an effect on their feelings and thoughts about the National Struggle. In fact, P5 stated the teacher’s situation in this regard: *“My*

teacher was giving the lessons without adding anything extra, as written in the textbook. Therefore, it had no effect on my feelings and thoughts.”

Historical Materials and the National Struggle

Participants were asked about the works they read about the National Struggle (novels, memoirs, research) and the audio-visual materials they watched about the National Struggle (movies, series, documentaries) and their effects on their opinions and thoughts. The data of these two questions were presented consecutively in the findings section under the heading ‘Historical Materials and the National Struggle’. The following table showed the works from historical materials read by the participants:

Table 3. Types of Works Read by Participants

Works	Participants
Novels	P1, P2, P4, P5, P7, P8, P9, P11
Memoirs	P1, P2, P4, P6, P7, P9, P10, P11
Researches	P1, P2, P3, P4, P5, P7, P8, P10

When we looked at the table, it was seen that novels, memoirs and researches from the works were read by eight participants. It was understood that the participants P1, P2, P4 and P7 read three types of works, P5, P8, P9, P10 and P11 read two types of works, and P3 and P6 read just one type of work. The participants also reported the titles of the works they read when answering the question. Among the historical materials, firstly the types and titles of the works they read were shown in the following table:

Table 4. Titles of the Works Read by the Participants

Type of the Work	Title of the Work	f
Novel	Ateşten Gömlek	8
	Yaban	4
	Esir Şehrin İnsanları	3
	Ankara	2
	Küçük Ağa	2
	Şu Çılgın Türkler	1
	Sodom ve Gomora	1
	Üç İstanbul	1
	Yorgun Savaşçı	1
	Memoir	Nutuk
Çankaya		3
Türk'ün Ateşle İmtihani		2
Sınıf Arkadaşım Atatürk		1
Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler		1
İsmet İnönü Hatıralar		1
İstiklal Harbimiz		1
Research	Tek Adam	2
	Modern Türkiye Tarihi	2
	Gazi Mustafa Kemal Atatürk Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Tarihi Devamlılık	1
	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I	1
	100 Soruda Milli Mücadele	1

Based on the table, it was understood that *Ateşten Gömlek* is the most widely read work in the novel genre from the works specified by the participants. In the memoir genre, *Nutuk* was the most widely read work. In the research genre, it was seen that the reading frequency of the works was close to each other. When all these were put together, it was revealed that the participants read the most novels related to the National Struggle. A large part of the participants stated that the works they read affected their feelings and thoughts. P1, for instance, explained the effect of the works he read on him: *"The works of authors of the National Struggle period such as Halide Edip, Yakup Kadri, Falih Rıfki left traces on me especially in a spiritual sense. The thousands of people who were killed at that time, the rapes, the villages that were burned and the suffering affected me deeply like every Turkish youth and the pain was in my heart. The more I researched and read, the more conscious person did I become. These works brought me closer to a more nationalist line."* P9 also indicated the reflection of the historical novel he read on his perspective on historical events as follows: *"The works of course affected my thoughts. Üç İstanbul showed me that many things could change in a short period of time. In fact, it made this show on the human who was said the child is the father of the man. I'm very impressed with that. It was the first time I came across the effects of historical events on society in this novel."* It was seen from the statements of the participants that the novels are particularly effective in terms of thinking skills such as historical time and historical empathy. As a matter of fact, P2 expressed her opinion on this matter by saying, *"Those of the books in the novel genre gave us the feelings and thoughts of the people in the National Struggle period (1919-1923) as if we were in the war at that moment."*

Participants also drew attention to the importance of the works they read about the National Struggle also affected them in terms of historical knowledge, historical perception, research and comparison, gender awareness. As a matter of fact, while P3 referring to historical knowledge with her assessment as follows *"I have more information about the period"*, P8 pointed out the point of view: *"It deeply affected my view of Mustafa Kemal and the National Struggle."* P4 also emphasized the change in his perspective on history from romance to realism with the works he read: *"Thanks to articles and Ateşten Gömlek, I realized that the process was not as dusty a victory as I thought when I was little, but a miracle won despite great losses."* P6 explained the impact of the works on him in terms of features such as historical research and comparison as follows: *"The first book that I read on the National Struggle was called Nutuk. Reading the National Struggle from its original source, of course, shaped my thoughts. First of all, it helped me to understand what kind of mind-set Atatürk had and what kind of leader he was, and I learned a lot when I finished the book because it explained the whole process in full detail. When I read the book, I supported the concepts and events I often saw with other books and internet resources."* P10, on the other hand, drew attention to the impact of the works in terms of micro-history and gender: *"I also had the opportunity to look at micro-history. In other words, I obtained information and visuals about women, children, clergy, teachers, etc. in the Period of National Struggle. Especially the struggle of women during this war made me very proud."*

In addition to all the above, P11 did not comment in terms of affecting the emotion and thought, and P5 explained the situation by stating that the works related to the topic did not affect him in terms of emotion and

thought: “Apart from the novel, I read Tek Adam Şevket Süreyya Aydemir and Gazi Mustafa Kemal Atatürk by İlber Ortaylı. They tell about Atatürk’s life and the process of National Struggle. These books helped me get information, but they had no effect on my emotions and thoughts.”

Second among the audio-visual materials followed by the participants were analyzed and shown in the following table:

Table 5. Types of Works Watched by Participants

Audio-Visual Materials	Participants
Movie	P1, P2, P5, P10
TV Series	P2, P3, P5, P8, P9
Documentary	P2, P4, P7, P8, P10, P11

When we looked at the table, it was seen that the movie was watched by four participants, the series by five and the documentary by six participants. It was noticed that P2 watched three types of material, while P5, P8 and P10 watched both genres. While it was understood that P6 did not respond to the question, P1, P3, P4, P7, P9 and P11 were seen to be watching a single kind of audio-visual material. Moreover, some participants stated the titles of the materials they watched. The titles of the works reported by the participants were given in the following table:

Table 6. Titles of the Works Watched by the Participants

Type of the Work	Title of the Work	f
Movie	Veda	3
	Son Osmanlı Yandım Ali	1
	Son Umut	1
TV Series	Vatanım Sensin	3
	Ya İstiklal Ya Ölüm	1
Documentary	Büyük Taarruz	1
	Sivas Kongresi	1
	Antep'in İşgali	1
	Son Tanıklar	1

When we looked at the table above, *Veda* was the most watched work in the movie genre reported by the participants. Among the TV series, *Vatanım Sensin* was the most watched. Documentaries were also watched equally by the participants. It was understood that audio-visual materials affected the majority of participants as with historical materials. In this regard, participants pointed out the effects of these materials on them with different statements. P8, for example, expressed that he had an intense emotional atmosphere: “I remember watching a few documentaries, the names of which I do not remember, which obviously aroused a lot of life on me. As I watched them, there were so many moments when I was thankful that this land remained with us, and I shed tears, becoming overly emotional.” As a matter of fact, P9 explained how the TV series he watched affected his thoughts and perception of Atatürk as follows: “This series created this idea in me: It is really difficult to manage people, it is very difficult to unite them around a common cause. Mustafa Kemal Pasha achieved this very well.” P2 made an interesting comment, noting the popular influence of *Vatanım Sensin* was one of the series he watched: “I have seen those around me who started watching this series just for their actors and became interested in history.” P11 also highlighted the importance of audio-visual materials in the learning process: “I

had read about what happened in books, but it was very impressive for me to listen firsthand. Some participants reported that the works they watched affected them because they showed the conditions of that day. For instance, P3 said, “I watched *Vatanım Sensin*. This series impressed me and I saw what the people of that time sacrificed for,” P4 reported, similarly, “Documentaries were important for me to see the difficulty of the process and how much success was achieved despite the great losses.” The research took place in the second month of the spread of the Covid-19 pandemic in Turkey. P9 drew attention to the current process and explained that the conditions of the pandemic brought him together into visual materials: “I have not seen a movie about the *National Struggle*. Unfortunately, I’m not really into watching movies. However, thanks to coronavirus, I watched *Ya İstiklal Ya Ölüm* because of lockdowns.”

Some participants critically expressed that audio-visual materials did not affect their feelings and thoughts about the National Struggle. The common point of the participants’ criticisms was the content and presentations of these works. For instance, P5 indicated that “TV series and movies often distort topics to attract the audience. That is why I don’t watch any of them as real. It cannot be said to affect my opinions and thoughts while watching”, similarly P8, based on a recently published series on the National Struggle, made suggestions along with criticism: “In recent days, a series on TRT about our War of Independence has started, and I have seen a particularly high emphasis on glorification. It really got me into the idea that we should protect the National Struggle on its merits. Yes, our National Struggle was glorious and great, but apart from its merits, there was no need to glorify it. Something is beautiful in its original form.” P6, on the other hand, looked at the issue from a different perspective and criticized it by comparing foreign movies and series with those in Turkey: “Obviously I have seen many TV series and movies, but I do not remember the names of any of them clearly. I’m afraid I’m going to attribute this to the failure of Turkish productions. When I watch foreign movies and TV series, in many of them they officially become part of my personality, my consciousness, and they continue to exist with me. However, I can’t think of anything other than a simple pump of nationalism in the movies, series, documentaries that we made about our own history, especially about the National Struggle and other events.”

Heroes and Most Important Event of the National Struggle

Participants were asked the heroes of the National Struggle and their views on the most important event and why. In the findings section, the data obtained by combining these two questions were shown consecutively under the heading ‘Heroes of the National Struggle and the Most Important Event’. The following table gave the opinions of pre-service history teachers on the heroic names of the National Struggle:

Table 7. Views of the Participants on the Heroes of the National Struggle

Heroes	Participants	f
Mustafa Kemal Atatürk	P1,P2,P3,P4,P5,P6,P7,P8,P9,P10,P11	11
Kazım Karabekir	P1,P2,P3,P4,P5,P6,P7,P8,P9,P10,P11	11
İsmet İnönü	P1,P2,P3,P4,P5,P6,P7,P9,P10,P11	10
Fevzi Pasha	P2,P3,P4,P5,P8,P10,P11	7
Sütçü İmam	P2,P3,P7,P8,P10	5
Rauf Orbay	P1,P2,P6,P11	4

Şahin Bey	P2,P3,P8,P10	4
Halide Edip	P5,P9,P10,P11	4
Kara Fatma	P3,P10,P11	3
Gördesli Makbule	P3,P10,P11	3
Ali Fuat Pasha	P4,P11	2
Refet Bele	P6,P11	2
Yüzbaşı Ali Saip Bey	P2,P3	2
Şerife Bacı	P10,P11	2
Tayyar Rahmiye	P10,P11	2
Mersinli Cemal Pasha	P2	1
Refet Paşa	P2	1
Kahyaoğlu İbrahim Bey	P2	1
Molla Mehmed	P2	1
Rıdvan Hoca	P2	1
Yarbay Ali Bey	P2	1
Topal Osman Ağa	P2	1
Fethi Okyar	P6	1
Celal Bayar	P6	1
Muhittin Çarıklı	P6	1
Süleyman Nazif	P6	1
Esat Işık	P6	1
Hasan Tahsin	P7	1
Nene Hatun	P7	1
Ahmet Hulusi Efendi	P7	1
Yahya Kaptan	P8	1
Kılıç Ali Bey	P8	1
Mehmet Akif Ersoy	P9	1
Kazım Özalp	P11	1
Fahrettin Altay	P11	1
İzzettin Çalışlar	P11	1
Nurettin Pasha	P11	1
Nezahat Onbaşı	P11	1
Halime Çavuş	P11	1
Çete Emir Ayşe	P11	1

It was shown in the table that the participants counted a large number of names related to the heroes of the National Struggle. When these names were examined, Mustafa Kemal Atatürk, the leader of the Turkish War of Independence, came first. All participants mentioned Mustafa Kemal Atatürk. Another name that the participants counted with Atatürk was Kazım Karabekir Pasha, the commander of the Eastern Front. After Kazım Karabekir Pasha, 10 participants mentioned İsmet İnönü. Based on the table, it was seen that the participants first expressed the command level of the Turkish War of Independence when they talked about the heroes. However, it was noticed that some participants also referred regional heroes such as 'Sütçü İmam, Ahmet Hulusi Efendi, Şahin Bey'. At this point, it was understood that the participants evaluated all national and regional heroes under the same roof. Looking at the example of all heroes from local to general, it was understood that the majority of participants had a holistic perception from macro-history to micro-history. In the meantime, some participants gave these names, noting that the success achieved in the National Struggle was the heroism of all Turkish people and that there were unsung heroes:

"It is impossible not to commemorate the unsung heroes, while giving the right to important names.

The National Struggle is the all-out struggle of the Turkish people." (P1)

“During this process, each of the individuals on Turkey fought bravely and they had great heroics. It was an all-out story of heroism, from the people in the village to the literary, from the student to the teacher.” (P4)

In the table above, some of the names expressed by participants about heroes are women. Six of the participants mentioned female heroes such as ‘Halide Edip, Nene Hatun, Şerife Bacı’. P10 and P11 were especially important here. P10 and P11, who were female participants in the study group, mentioned numerous Turkish folk heroines. In addition, some participants specifically mentioned the importance of women in the National Struggle when it came to heroism. For example, P2 noted that *“Perhaps most importantly, it is necessary to commemorate the sainted Turkish women who waited their husbands and children behind the front, and did the best they could.”*, while P3 similarly emphasized that women fought directly: *“Especially our women put their lives on the line for the sake of the National Struggle and opened fire on the enemy by dressing up as men.”*

Finally, participants were asked which event was the most important event of the National Struggle and why. The obtained data was shown in the following table:

Table 8. Participants’ Views on the Most Important Event of the National Struggle

The Event	Participants
Mustafa Kemal’s landing at Samsun	P3, P9, P11
Kütahya-Eskişehir Battles	P1, P8
the Great Offensive	P7, P10
the Declaration of the National Pact	P2
the Battle of Sakarya	P4
Field Battle of the Commander-in-Chief	P5
the First Battle of İnönü	P6

According to the table, participants expressed different opinions about the most important event of the National Struggle. It was seen that these views were gathered on the axis of ‘leadership, political development and wars’. Speaking of leadership, ‘Mustafa Kemal Pasha’s landing at Samsun on May 19, 1919’, ‘the Declaration of the National Pact’ in political development and ‘Kütahya-Eskişehir Battles, the First Battle of İnönü, the Battle of Sakarya, the Great Offensive and the Battle of the Commander-in-Chief Square’ was expressed in the wars. Meanwhile, it was noticed that some participants indicated the same event. For example, P1 and P8 stated ‘Kütahya-Eskişehir Battles’, P3, P9 and P11 also stated ‘Mustafa Kemal Pasha’s landing at Samsun’. In the continuation of the question, the participants also stated why they thought these were the most important events. Direct excerpts from the participants’ opinions on this topic were presented below:

“The declaration of the National Pact is one of the most important events in the National Struggle process because national borders were established by drawing the borders of the Turkish homeland, it was announced that the invasions would be opposed, and the decisions taken at the Erzurum and Sivas Congresses were accepted by the Ottoman Assembly.” (P2)

According to me, the most significant event of the National Struggle is the Battle of Sakarya. If the Turkish army had lost this battle, the Greeks would have dealt the final blow after the Kütahya-Eskişehir Victory. After a successful withdrawal and preparation process, the Turkish Army would march to no longer stop after this battle was won.” (P4)

“I think the most important event of the National Struggle is the First Battle of İnönü, which took place between 6 and 10 January 1921. My reason for citing this battle is since it was the first success of the regular army. Because if this war had been defeated, it could have been, it could have ended, materially and morally, before the War of Independence even began.” (P6)

“I think it is the Great Offensive because the Great Offensive is a war in which the strength gathered to the last drops of the blood of the nation and the last hope of the nation, and as a result of this war, the cleansing of Anatolia from the occupying forces took place.” (P7)

“The Kütahya-Eskişehir Battles and the short-lived events that followed, in my opinion, are the breaking point of the National Struggle because this war was a war that could have caused all the efforts that had been made before it to be wasted. If it had not been for Mustafa Kemal’s calm behavior after this war and if he had not put forward his attitude in an authoritarian manner, perhaps all the efforts that had been made before could have gone to waste.” (P8)

“I think the most important event of the National Struggle is Mustafa Kemal’s landing at Samsun on May 19, 1919. The people began to resist the occupying forces in Anatolia. However, the people’s struggle for existence and independence gained strength mainly with this date. The people needed a leader. As a matter of fact, Mustafa Kemal quickly gained the trust of a wide segment and led the movement with the support of other National Struggle commanders.” (P11)

CONCLUSION and DISCUSSION

The traces of some events in memory that occurred in the past cannot be erased even though many years have passed. This can be seen more clearly, especially when it comes to events that are the turning point in a nation’s life. The National Struggle or the War of Independence between 1919 and 1922 also was the turning point of the Turkish nation in the twentieth century. The National Struggle, which occurred a hundred years ago, has been the subject of many historical researches and the works written about it have taken place in libraries and digital media. Nonetheless, it was directly involved in the educational process through history lessons. In other words, the National Struggle, written by historians as a historical research subject, is being disseminated on a social scale through history teachers. In this paper, a century later, the opinions and thoughts of history teachers about the National Struggle were tried to be examined.

In order to determine the perspectives of the participants on the subject, they were first asked what they thought of the concept of National Struggle. Participants emphasized that the National Struggle was a war of

independence against the imperialist forces occupying the homeland. While emphasizing this, some participants drew attention to the role of Mustafa Kemal Atatürk, the leader of the process, in the struggle, and others pointed out the social dimension of the struggle, namely an entity-absence war in which the people are all in. They were then asked where and when they got the first information about the National Struggle in order to determine their background on the subject. Participants reported that they obtained the first information at school and in the family. Those who answered the school also stated the type of school in the form of primary and secondary schools. What stands out here is primary school. Although there is no separate history lesson in primary school, it was seen that the participants identified the subject with national holidays in their minds. This showed the importance of national holidays for children to get to know history. Ata (2005) stated in a study that national holidays offer good opportunities to describe Atatürk and even that the issues of National Struggle and Atatürkism in the 4th and 5th grade of primary school should be limited to national holidays. Selanik Ay and Güllü (2020) also indicated that national holidays are effective in understanding the significance of the National Struggle process and independence. The statements of some participants who reported that they obtained the first information about the National Struggle from their families revealed the status of pre-primary history education and the role of the family in this regard. Kaya, Günal and Günal (2019) drew attention to the importance of family in the formation of history information of students and reached that a significant number of students, including more in secondary school, had conversations with family members about history.

Participants reported that the cities they lived in were occupied during the National Struggle and mentioned the events in their cities and the people who were influential. At this point, it can be stated that participants include micro-history in the macro-history narrative and their perception of micro-history is strong. In addition, some participants drew attention to special positions of their cities in the National Struggle. In other words, it was seen that local history is effective in the awareness of the participants about the topic. Likewise, as Aktekin stated (2010), local history has the ability to draw attention to the place where students live as it increases their interest in history. Avcı Akçalı and Aslan (2007) also emphasized that local history makes it easier to understand and that known places, people and reported events are of interest to the student.

Within the scope of the study, the status of history textbooks and history teachers was tried to be determined in the formation of the participants' perceptions of the National Struggle. More than half of the participants stated that history textbooks in secondary education influenced their perception of the subject. Here, some participants noted that textbooks affected national emotions, while others noted that textbooks had a positive contribution to acquiring historical knowledge. It was seen that the participants, who stated that the textbooks did not affect them, revealed various reasons for these thoughts. Aslan, Okumuş and Koçoğlu (2015) indicated that textbooks are an important tool in the class in bringing the aimed information to the student. In addition, by noting the importance of textbooks in the gain of values, they stated that the values such as public support, unity, togetherness and cooperation were tried to be conveyed during the National Struggle in the Turkish Republic Revolution History and Atatürkism textbook. Looking at the influence of history teachers, more than half of the participants said that their teachers influenced their feelings and thoughts on the subject. In this sense, some

participants touched on the personal characteristics of history teachers and stated that their sensitivity, style and ideological view directly influenced their perception of history based on the topic. The example of some participants from their teacher in secondary school clearly showed that the History of Turkish Revolution and Atatürkism course in secondary school is effective in teaching history in general, the National Struggle in particular. Based on the thoughts of the participants, it was understood that the perceptions and attitudes of teachers towards the subject directly impact the students. This showed that the teacher is still active in the learning process and is taken a role-model by the students. In other words, it is the teachers who are effective in the learning process based on the statements of the participants. As a matter of fact, Dinç (2009) reported that the influential teacher was defined as someone who loved his profession, field, and also encouraged his students. Karabağ (2002) said that history teachers are not passive transmitters of history knowledge, but professional educators who have complex and multifaceted knowledge, and actively teach this historical knowledge. Tonga (2017) also stated in a study that the teacher's personality and value system directly affect students and that pre-service teachers take their teachers as role models.

Participants reported that the works they read about the National Struggle influenced their feelings and thoughts. In this context, it was seen that the participants read the most novels. It was easily understood that these works were effective in ability to give participants historical thinking skills. Ata (2000) stated that the use of historical novels in courses improves empathy skills in children. In his study, Şimşek (2006) emphasized that the historical novel contributes to the mental and emotional development of individuals and has an important value in terms of education. According to Oğuz (2020), the student's interaction with literary texts is aimed at emotion and thought education. Similarly, Öztaş (2018) said that literary works make history lessons more enjoyable and positively affect students' attitudes towards the lesson. In the memoir genre, the most widely read work by the participants is *Nutuk*, written by Atatürk, the leader of the National Struggle. This situation revealed that *Nutuk* is one of the main works of the history of the National Struggle by pre-service history teachers. Hayta and Akhan (2014) found that in a study, students saw *Nutuk* as a fundamental work in understanding the past and learning history, and as a guide to understand the importance of the Republic. It was noticed that pre-service history teachers watched the most documentaries from audio-visual materials related to the National Struggle. TV series and movies were below average in terms of views. However, TV series, movies and documentaries were seen to affect the majority of the participants. It was understood that the works watched were particularly effective in the emotional atmosphere, showing the conditions of that day and evaluating the process. The results of the research were carried out with the results of some researches (Öztaş, 2008; Aktekin and Çoban, 2012; Ulusoy, 2014; Öztaş, 2015; Kaya and Günal, 2015; Okumuş, 2020) were similar. Some participants were seen to have expressed critically that the audio-visual materials did not influence themselves. In particular, these criticisms were directed at the content and narrative style of the works. It could be concluded that these thoughts of the participants that more effective studies should be done on historical TV series, movies and documentaries. Öztaş (2008) emphasized that the production of movies that supported the topics in the program and did not distort the facts should be encouraged. Okumuş (2020) also reported that

sample movies should be determined in history teaching and short films should be prepared in accordance with educational pedagogy and providing the functions of the lesson.

When the participants were asked about the heroes of the National Struggle, it was seen that they counted many names. One of these names was Mustafa Kemal Atatürk, the leader of the National Struggle. Another name expressed as often as Ataturk was Kazım Karabekir. İsmet İnönü came right after Karabekir. Although the command level was specified in the first place, regional names were also included. For instance, Sütçü İmam, one of the symbol names of the Maraş defense, ranked fifth among those expressed after Fevzi Cakmak. Besides this name, many regional names were reported by the participants. This gave an idea that participants also took into account those who contributed to the National Struggle on a regional scale and evaluated history as a whole. In addition, more than half of the participants mentioned folk heroines, which showed that they saw the National Struggle as the victory of all Turkish people, regardless of gender. In his study, Köse (2011) stated that the majority of students wanted to see women who had shown heroism in the National Struggle in textbooks. Belenli and Kiriş Avaroğulları (2017) also drew attention to women became the historical actors in history lesson programs and textbooks through their activities in the defense of the homeland. Finally, the participants were asked about the most important event of the National Struggle. Here, the statements of the participants, who showed different events, were gathered on the axis of political and military events. These views of the participants were essentially in compliance with the nature of history. It was noticed that they had a perception of history in which different opinions were expressed on the grounds rather than a general view of history for everyone. It was seen that similar results were reached in some studies (Avaroğulları and Kolcu, 2016; Günel, 2018; Yeşilbursa, Dönmez and Kaya, 2020).

In this study, which discussed the views of pre-service history teachers at the 100th anniversary year of the National Struggle, it was tried to examine how a historical subject was perceived through the eyes of the teacher. In other words, the thought-world, knowledge, attitudes and skills of the pre-service teachers were revealed on a subject and the person's adventure with history and especially with the National Struggle from the beginning of primary education was evaluated. It was a situation that could be removed from the study in which the knowledge of pre-service teachers on the National Struggle, starting with the family, was integrated in the elementary-middle-high school line. Furthermore, it was seen that history education was effective in pre-school and basic education. This showed that history education should be given and needed importance should be given to this matter in both periods mentioned. As a matter of fact, Aktın and Dilek (2014) reached the following conclusion in their studies: "In preschool, the field of learning in the teaching of history was seen to be expanding in connection with the children themselves on concrete issues and values related to their family, neighbors, society, state, nation, world and universe. The scope of historical learning was created by exiting the symbols of the children themselves and their families, such as historical events, official and religious holidays of their countries, regions, and historical heroes of the country, flags and icons." Based on his research, Akhan (2020) also drew attention to the importance and necessity of history education given in primary school in the formation of historical awareness.

In this study, it was revealed that there are many components in out-of-school and in-school history education. In other words, the impact of many elements such as family, school, textbooks, teachers, the city, audio-visual materials, and literary works, on the construction of individual and collective history was seen. Thus, analysis and due diligence were tried to be carried out through past history education on the one hand and people building future history on the other. In addition to all this, the examination of a historical issue, on which the foundation of the Republic of Turkey was laid, through the eyes of those who will teach a century later will lead to a history and history education that is described and felt as if it lived. In this respect, the study gave the opportunity to look at the status of history education on a historical subject from yesterday to today to tomorrow through pre-service teachers.

RECOMMENDATIONS

Based on the research, it is recommended to develop and increase the number of activities related to local history at primary and secondary education level. In addition, students should be encouraged to introduce and read research works on the National Struggle. Furthermore, the number of historical serials and films about the National Struggle should be increased and pedagogical concerns should be taken into account while preparing them. Family factor should be taken into consideration in history education and some activities should be developed in this regard. This situation also reveals the existence of an independent history lesson in basic education. It is suggested that history education should be discussed again, especially at the primary school level.

ETHICAL TEXT

“In this article, journal writing rules, publishing principles, research and publishing ethics rules are followed. The authors are responsible for any violations that may arise in relation to the article.”

Author(s) Contribution Rate: The author's contribution to this article is 100%.

REFERENCES

- Akbaba, B. (2007). Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi dersinin amaçlarına yönelik öğrenci görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (1), 339-352.
- Akbaba, B., Demirtaş, B., Birbudak, T. S. & Kılcan, B. (2014). Tarih öğretmeni adaylarının Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi öğretimine yönelik görüşleri. *Journal of World of Turks*, 6 (2), 207-226.
- Akbaba, B. (2016). Türkiye cumhuriyetinin ilk yıllarındaki vatandaş yetiştirme politikalarında tarih yazımı ve öğretiminin işlevi. *Türk Yurdu*, 36 (41), 47-51.
- Akhan, O. (2020). Sınıf öğretmenlerinin tarih konularının öğretimine yönelik görüşleri. *International Primary Education Research Journal*, 4 (1), 72-80.
- Aktekin, S. (2010). Ortaöğretim tarih eğitiminde yerel tarihin yeri ve önemi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 6 (1), 86-105.

- Aktekin, S. & Çoban, Z. (2012). Tarih derslerinde tarihi film ve dizilerin kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri: trabzon örneği. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 7 (13), 141-160.
- Aktın, K. & Dilek, G. (2014). Tarih/sosyal bilgiler öğretim programlarında okul öncesi dönemde tarih öğretimi: ABD örneği. *Uluslararası Avrasya sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (16), 36-56.
- Aslan, E. (2011). Devrim tarihi ders kitapları. Salih Özbaran (Haz.). *Tarih öğretimi ve ders kitapları* (ss. 295-310). Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Aslan, E. (2012). İmparatorluktan cumhuriyete geçiş sürecinde ortaöğretim tarih programlarında değişim I: ortamektep. *Turkish Studies*, 7 (2), 99-128.
- Aslan, B., Okumuş, O. & Koçoğlu, Y. (2015). Ortaöğretim tarih ders kitaplarının öğrencilerin gelişim düzeyine uygunluğunun incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (37), 689-699.
- Ata, B. (2000). Tarih öğretiminde bir araç olarak tarihi romanlar. *Türk Yurdu*, 153-154, 158-166.
- Ata, B. (2005). Tarih pedagojisine uygun Türkiye cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi nasıl olmalıdır? Mehmet Saray & Hüseyin Tosun (Haz.). *İlk ve ortaöğretim kurumlarında Türkiye cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri*. (ss. 73-85). Atatürk Araştırma Merkezi.
- Avaroğulları, M. & Kolcu, N. (2016). Historical significance from Turkish students' perspective. *International Education Studies*, 9 (4), 69-76. <http://dx.doi.org/10.5539/ies.v9n4p69>
- Avcı Akçalı, A. & Aslan, E. (2007). Yerel tarih ve tarih öğretimindeki rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 80-88.
- Belenli, T. & Kiriş Avaroğulları, A. (2017). 20. Yüzyılda Türkiye'de kadın konusunun tarih derslerinde öğretimine yönelik bir değerlendirme: Türk kadınlar birliği ve faaliyetleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2), 287-310.
- Çapa, M. (2017). Erken cumhuriyet döneminde tarih eğitimi (1923-1938). Ahmet Şimşek (Ed.). *Türkiye'de tarih eğitimi* (ss. 63-104). Pegem Akademi.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Bilgi*, 42, 77-93.
- Demirtaş, B. (2019). *Ortaöğretim 12 T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı*. Mevsim.
- Dönmez, C. & Yazıcı, K. (2008). *T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi*. Nobel.
- Dinç, E. (2009). Etkili tarih öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (5), 1427-1451.
- Günel, H. (2018). Tarih öğretmen adaylarının tartışmalı ve hassas konuların öğretimine yönelik eğitim alma durumları. *Turkish History Education Journal*, 7 (2), 414-442. <https://doi.org/10.17497/tuhed.433429>
- Hayta N. & Akhan N. E. (2014). Türkiye cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersinde örnek bir uygulama "bir devrin analizi: nutuk". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22 (3), 1049-1076.
- Karabağ, G. (2002). Tarih öğretiminin mesleki bilgi ve becerilerini şekillendiren unsurlar. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 211-215.
- Kaya, R. & Günel, H. (2015). Tarih öğretmenlerinin muhteşem yüzyıl dizisi özelinde tarih konulu film ve dizilerin öğretimde kullanımına yönelik görüşleri. *Turkish History Education Journal*, 4 (1), 1-48. <https://doi.org/10.17497/tuhed.185614>

- Kaya, R., Günel H. & Günel, D. E. (2019). Öğrencilerin aileden edindikleri tarih bilgisine yönelik düşünceleri (amasya örneği). *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(2), 385-416. <https://doi.org/10.23863/kalem.2019.132>
- Köse, M. (2011). *Tarih öğretiminde kadın imajının yeniden inşası*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Köstüklü, N. (2013). *Atatürk ve Türkiye cumhuriyeti tarihi araştırmaları I*. Çizgi Kitabevi.
- Küçük, C. (2005). Milli mücadele. *Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi*, 30, 76-83.
- Metin, C. (2006). T.C. inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının ortaöğretimde öğretimi. Yasemin Doğaner (Ed.). *Türk eğitim sisteminde Atatürkçülük ve cumhuriyet tarihi öğretimi* (ss. 45-56). Hacettepe Üniversitesi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2018). *Ortaöğretim T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Oğuz, Ş. (2020). Vatandaşlık eğitiminde edebi ürünler. Cemil Öztürk, Zafer İbrahimoglu & Gülten Yıldırım (Ed.). *21. Yüzyılda vatandaşlık ve vatandaşlık eğitimi* (ss. 369-393). Pegem Akademi.
- Okumuş, O. (2020). Tarih derslerinde tarihsel film uygulaması hakkında öğrenci düşünceleri. *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39 (1), 202-224.
- Oral, M. (2006). *Türkiye’de romantik tarihçilik*. Asil.
- Öztaş, S. (2008). Tarih öğretimi ve filmler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (2), 543-556.
- Öztaş, S. (2015). Tarih öğretiminde tarihî film ve tarihî dizilerin kullanılmasına ilişkin tarih bölümü öğrencilerinin görüşleri (Kırklareli üniversitesi örneği). *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 4 (2), 1-37.
- Öztaş, S. (2018). Tarih derslerinde bir öğretim materyali: edebi ürünler. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 11, 27-41. <https://doi.org/10.29000/rumelide.417460>
- Safran, M. (2006). *Tarih eğitimi makale ve bildiriler*. Gazi Kitabevi.
- Selanik Ay, T. & Güllü, S. (2020). Sosyal bilgiler dersi bağlamında geçmişten günümüze milli bayram törenleri: etnografik bir araştırma. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, (2020), 11 (1), 145-168.
- Şimşek, A. (2002). İnkılap tarihi derslerinin gerekçeli tarihçesi. *G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (1), 1-10.
- Şimşek, A. (2006). Tarihsel romanın eğitimsel işlevi. *Bilgi*, 37, 65-80.
- Şimşek, A. & Güler, M. (2013). Öğretmen ve öğretmen adayı görüşlerine göre lise Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi dersinin öğretiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 543-575. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.642>
- Tonga, D. (2017). Rol model olarak sosyal bilgiler öğretmeni. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 17-30.
- Ulusoy, K. (2014). *Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi ile Atatürkçülük konularının öğretimi (Özel öğretim yöntemleri ile)*. Pegem Akademi.
- Ulusoy, K. (2017). Akademik bir faaliyet alanı olarak üniversitelerde tarih eğitimi. Ahmet Şimşek (Ed.) *Türkiye’de tarih eğitimi* (ss. 313-321). Pegem Akademi.
- Vurgun, A. (2016). *Milli tarih nedir?* Yeni İnsan.

- Vurgun, A. & Özdemir, Y. (2020). Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki (1924-1928) ilkokul tarih ders kitaplarında milli mücadele döneminin siyasi ve diplomatik gelişmeleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 66, 335-347.
- Yalçın, E. S. (2003). *Türkiye cumhuriyeti tarihinin kaynakları*. Berikan.
- Yazıcı, S. (2008). Belgesel destekli tarih öğretiminin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Yeşilbursa, C. C., Dönmez, C. & Kaya, B. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "tarihsel önem" kavramına yönelik görüşleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (2), 795-805. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2020..-483199>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.

TARİH ÖĞRETMEN ADAYLARININ MİLLİ MÜCADELE HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

öz

Bu araştırmanın amacı, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ve ortaöğretim tarih müfredatında önemli bir yere sahip olan Milli Mücadele hakkında tarih öğretmen adaylarının görüşlerini ortaya koymaktır. Milli Mücadele konusu, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programında ikinci üniteye yer almakta olup, kazanım sayıları ve ayrılan süreyle birlikte dersin %25'lik bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu rakam, Milli Mücadele konusunun ağırlığını ve dersteeki yerini göstermesi bakımından oldukça önemli ipucu vermektedir. Ortaöğretimde bu ders, tarih öğretmenleri tarafından işlenmektedir. Bu bakımdan tarih öğretmenlerinin konuya yönelik algı ve tutumlarının bilinmesi, dersin amaçlarına ulaşmada ve beklenen öğrenme kazanımlarının gerçekleşmesinde oldukça etkili olacaktır. Ayrıca içinde bulunduğumuz zaman dilimi Milli Mücadelenin yüzüncü yılına karşılık gelmektedir. Bu özellik, çalışmanın önemini daha da artırmaktadır. Araştırmada, kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 11 tarih öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler, amaca uygun olarak hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Bulgular elde edildikten sonra birkaç kez okunmuş ve içerik analizi metoduyla özetlenip yorumlanarak çözümlenmiştir. Bulgulardan hareketle, katılımcılar Milli Mücadeleyi, vatani işgal eden emperyalist güçlere karşı verilen bağımsızlık savaşı olarak görmektedir. Katılımcıların yarısından fazlası, tarih öğretmenleri ve tarih ders kitaplarının konuyla ilgili duygu ve düşüncelerini etkilediğini belirtmiştir. Tarih öğretmen adayları, Milli Mücadeleyle ilgili eserlerden en çok roman okumuş ve belgesel izlemiştir. Mustafa Kemal Atatürk, tüm katılımcılar tarafından Milli Mücadelenin kahramanı olarak ifade edilirken, bölgesel kahramanlardan da bahsedilmiştir. Ayrıca katılımcıların yarısından fazlası kadın kahramanları belirtmiştir. Araştırma sonucunda tarih öğretmen adaylarının tarihi bir bütün olarak değerlendirdikleri fark edilmiştir. Yine, okul dışı ve okul içi olmak üzere tarih eğitiminde pek çok bileşenin olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Türk inkılap tarihi, milli mücadele, tarih eğitimi, öğretmen adayı.

GİRİŞ

Her ülkenin tarihinde dönüm noktaları bulunmaktadır. Milletlerin ve ülkelerin kaderi bir nevi bu önemli olayların akışına bağlı olmuştur. Bu konuda çok sayıda örnek verebilmek mümkündür. Modern Türkiye tarihinin dönüm noktasını ise Milli Mücadele oluşturmaktadır. 30 Ekim 1918’de İtilaf Devletleri ile Osmanlı Devleti arasında yapılan Mondros Ateşkes Antlaşması sonrası başlayan ve Türkiye’yi işgal eden güçlere karşı topyekûn yapılan direniş ve mücadeleye “Milli Mücadele” denilmektedir. Milli Mücadeleden “Türk İstiklal Savaşı” olarak da bahsedilir. Askeri ve siyasi olmak üzere iki bölümden oluşan Milli Mücadele, askeri bakımdan Mudanya Ateşkes Antlaşması (11 Ekim 1922), siyasi bakımdan ise Lozan Antlaşması (24 Temmuz 1923) ile sona ermiştir (Küçük, 2005; Köstüklü, 2013). Türkiye Cumhuriyetinin kuruluş sürecinin öyküsü olarak nitelendirebileceğimiz Milli Mücadele bu tarihte resmen sonra ermekle birlikte etkisi sonraki yıllarda devam etmiştir. Yaşanılan süreç, belleklerde ciddi tesir bırakmış ve bu tesir cumhuriyet rejiminin politikalarında özellikle tarih anlayışında kendini göstermiş (Vurgun, 2016), geçmişle güçlü bağları olan ortak bir hafıza oluşturulmaya çalışılmıştır (Akbaba, 2016). Savaştan sonra ortaya çıkan heyecan dalgasıyla milli tarihin gelişimi hız kazanmış ve Milli Mücadele, Türkiye’deki milli ve romantik tarihçiliğin de dönüm noktasını oluşturmuştur (Oral, 2006). Nitekim bu anlayışın etkisi doğrudan tarih eğitiminde kendini göstermiş ve cumhuriyetin ilanından hemen sonra hazırlanan tarih ders kitaplarında Milli Mücadele konusu yer almaya başlamıştır (Vurgun ve Özdemir, 2020). Milli Mücadele konusu, cumhuriyetin ilk yıllarında ilk ve ortaöğretimdeki tarih derslerinde yer almakla birlikte (Çapa, 2017; Aslan, 2012), İnkılap Tarihi dersleriyle birlikte müstakil olarak tarih eğitiminde kendini göstermiştir. İnkılap Tarihi dersi, Türk İstiklal Savaşı sonrası Türkiye Cumhuriyeti’nin ideolojik örgüsünü topluma benimseterek yayma projesinde bir araç olarak ortaya çıkmıştır (Aslan, 2011). Türk İnkılap Tarihi dersi, içerisinde Milli Mücadele tarihinin yer aldığı Türk inkılabını inceler. Bu bakımdan Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunun ve başlangıcının tarihidir (Yalçın, 2003). Çünkü 1919-1923 yılları arasında kapsayan Milli Mücadele dönemi cumhuriyetin doğuş sürecinde büyük bir ağırlığa sahiptir (Köstüklü, 2013).

Milli Mücadele, cumhuriyet döneminde Türk İnkılap Tarihi dersi çatısı altında ilk, orta ve yükseköğretim okul programlarında ve tarih ders kitaplarında yer almıştır (Dönmez ve Yazıcı, 2008; Metin, 2006; Şimşek, 2002; Aslan, 2011; Akbaba, 2007). Günümüze gelindiğinde ise ortaöğretimde Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kapsamında işlenmektedir (MEB, 2018). Ayrıca bu dersin Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük adlı ders kitabı bulunmaktadır (Demirtaş, 2019). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan öğretim programında Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin amaçları arasında Milli Mücadeleye ilişkili şu maddeler yer almıştır:

- 1- Atatürk’ün üstün askerlik ve devlet adamlığı yetenekleri ile inkılapçılığını kavramaları ve onu örnek almaları.
- 2- Milli Mücadele’nin sosyal, siyasi, kültürel ve ekonomik koşulları ile ulusal ve uluslararası boyutlarını kavramaları ve analiz etmeleri.

3- Milli Mücadele örneğinden hareketle Türk milletinin millî birlik ve beraberlik anlayışı içerisinde özgürlük, bağımsızlık ve vatanseverlik duyguları ile her türlü zorluğun üstesinden gelebileceğini anlamaları (MEB, 2018).

Milli Mücadele konusu, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programında ikinci üniteye yer almakta olup, kazanım sayıları ve ayrılan süreyle birlikte dersin %25'lik bir bölümünü oluşturmaktadır (MEB, 2018). Bu rakam, Milli Mücadele konusunun ağırlığını ve dersteki yerini göstermesi bakımından oldukça önemli ipucu vermektedir. Ortaöğretimde bu ders, tarih öğretmenleri tarafından işlenmektedir. Bu bakımdan tarih öğretmenlerinin konuya yönelik algı ve tutumlarının bilinmesi, dersin amaçlarına ulaşmada ve beklenen öğrenme kazanımlarının gerçekleşmesinde oldukça etkili olacaktır. Ortaöğretimde İnkılap Tarihi dersi ve öğretmen adaylarının görüşleri hakkında bazı araştırmalar bulunmakla beraber (Safran, 2006; Akbaba, 2007; Şimşek ve Güler, 2013; Ulusoy, 2014; Akbaba, Demirtaş, Birbudak ve Kılcan, 2014) doğrudan Milli Mücadele hakkında yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Türkiye'deki üniversiteler içerisinde 7 tarih öğretmenliği lisans programı mevcut olup (Ulusoy, 2017) bunlardan birisi de Marmara Üniversitesinde bulunmaktadır. Bu nedenle araştırma, Marmara Üniversitesi örneğinden hareketle tarih öğretmen adaylarının Milli Mücadeleye ilişkin görüşlerini yansıtmaları bakımından önemlidir. Ayrıca içinde bulunduğumuz zaman dilimi Milli Mücadelenin yüzüncü yılına karşılık gelmektedir. Bu özellik, çalışmanın önemini daha da artırmaktadır. Keza hem tarih eğitiminin bileşenlerinden hem de konunun ortaöğretim boyutundan sorumlu olan tarih öğretmen adaylarının gözünden bugünden bir asır öncesindeki duruma bakma fırsatı vermektedir.

Bu araştırmada, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ve ortaöğretim tarih müfredatında önemli bir yere sahip olan Milli Mücadele hakkında tarih öğretmen adaylarının görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Tarih öğretmen adaylarının Milli Mücadele kavramı hakkındaki görüşleri nelerdir?, Tarih öğretmen adayları Milli Mücadele hakkındaki ilk bilgileri nerde ve ne zaman öğrenmiştir?, Tarih öğretmen adaylarının yaşadıkları şehrin Milli Mücadele sürecindeki etkisi ve durumu nedir?
2. Tarih ders kitaplarının Milli Mücadele konusundaki duygu ve düşüncelerine olan etkisi nedir?
3. Tarih öğretmenlerinin, Milli Mücadele konusundaki duygu ve düşüncelerine olan etkisi nedir?
4. Tarih öğretmen adaylarının Milli Mücadele ile ilgili okudukları eserler (roman, hatıra, araştırma) ve bunların görüş ve düşüncelerine olan etkisi nedir?, Tarih öğretmen adaylarının Milli Mücadele ile izledikleri görsel-ışitsel materyaller (film, dizi, belgesel) ve bunların görüş ve düşüncelerine olan etkisi nedir?
5. Tarih öğretmen adaylarının Milli Mücadelenin kahramanları hakkındaki görüşleri nelerdir?, Tarih öğretmen adaylarının Milli Mücadelenin en önemli olayı ve nedeni hakkındaki görüşleri nelerdir?

YÖNTEM**Araştırmanın Deseni**

Tarih öğretmen adaylarının Milli Mücadeleye ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” şeklindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Çalışmada nitel araştırmanın doğasına uygun olarak tarih öğretmen adaylarının konuya yönelik bakış açıları, duygu, düşünceleri ve konunun anlam dünyalarındaki yeri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Milli Mücadele konusunun okullarda öğretimi boyutunda tarih öğretmenleri etkin bir konumda oldukları için çalışmada nitel araştırmalarda kullanılan kolay ulaşılabılır durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören 11 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcılardan altısı erkek, beşi ise kızlardan oluşmaktadır. Katılımcılar, İstanbul’da öğrenim görmekle beraber Türkiye’nin farklı yerlerinde yaşamaktadır. Bu durumun, çalışmanın bulgularının çeşitliliğini etkilediği ifade edilebilir. Araştırmada katılımcıların isimleri kullanılmamış, kodlanarak verilmiştir. Katılımcıların cinsiyet durumuna ilişkin bilgiler tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo1. Katılımcıların Cinsiyeti

Katılımcı	Cinsiyet
K1	Erkek
K2	Kadın
K3	Kadın
K4	Erkek
K5	Kadın
K6	Erkek
K7	Erkek
K8	Erkek
K9	Erkek
K10	Kadın
K11	Kadın

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada nitel araştırma veri toplama ve analiz yöntemleri kullanılmıştır. Veriler, amaca uygun olarak hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşmeler için hazırlanan sorularda, alanında uzman 3 kişiden yararlanılmıştır. Bulgular elde edildikten sonra birkaç kez okunmuş ve içerik analizi metoduyla özetlenip yorumlanarak çözümlenmiştir. İçerik analizi birbirine benzeyen verilerin kavram ve temalar etrafında bir araya getirilip daha anlaşılır ve pratik hale getirilme sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008) Araştırmada,

metinler kodlandıktan sonra katılımcıların konu ile ilgili görüşleri karşılaştırılmıştır. Ayrıca araştırma bulgularında katılımcıların görüşlerini betimlemek amacıyla görüşme metinlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamında tarih öğretmen adaylarına yöneltilen sorular kategorik hale getirilip temalandırılmış ve şu başlıklardan oluşmuştur: 1-Millî Mücadele algısı, 2-Tarih ders kitapları ve Millî Mücadele 3-Tarih öğretmenleri ve Millî Mücadele 4- Millî Mücadele ve tarihi materyaller 5- Millî Mücadelenin kahramanları ve en önemli olayı.

Millî Mücadele Algısı

Araştırma sürecinde katılımcılara yöneltilen, “Millî Mücadele kavramı hakkındaki görüşleri, Millî Mücadele hakkındaki ilk bilgileri nerde ve ne zaman öğrendikleri ve yaşadıkları şehrin Millî Mücadele sürecindeki etkisi ve durumu hakkındaki” sorular, “Millî Mücadele Algısı” başlığı altında toplanmıştır. Böylece katılımcılara konu ile ilgili kavram açıklaması yaptırılmış, ayrıca öğrenme süreçlerinin temeli belirlenerek çevresel ve yerel etkenlerin konuya yönelik tutum ve düşünceleri üzerindeki durumu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında katılımcılara ilk olarak Millî Mücadele kavramı hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Burada katılımcıların büyük bir kısmının Millî Mücadeleyi, “*bağımsızlık, vatan savunması, işgalci ve emperyalist güçlere karşı olan mücadele, kurtuluş mücadelesi*” şeklinde tanımladığı görülmektedir. Bu konudaki katılımcı görüşlerine bakıldığında K1, “*Türk milletinin uzun yıllar süren savaşlar neticesinde bağımsızlığını geri kazanması*” olarak ifade ederken benzer şekilde K3 de “*Millî Mücadele; Türk milletinin vatanı, geleceği, bağımsızlığı, egemenliği, huzuru ve refahı için vermiş olduğu mücadelenin adı*” şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Katılımcıların bazılarının vatan teması üzerinde durduğu görülmektedir. Nitekim K9, Millî Mücadeleyi “*Türk milletinin vatanı uğruna canlar feda etmesi ve bağrına yaslanan emperyalist güçleri bağrından, yurdundan uzaklaştırması*” şeklinde ifade ederken, K6, “*Ulusumuz ve topraklarımız üzerinde çıkarları olan tüm güçlere karşı koyduğumuz bir soylu bir mücadele*” olarak açıklamıştır. Katılımcıların bu kavramı tanımlarken gerekçelendirmede buldukları dikkati çekmiştir. Bu hususta K7, “*I. Dünya Savaşından sonra Türk milletinin işgal altından kurtulmak için girdiği kurtuluş hareketi*” değerlendirmesinde bulunurken aynı şekilde K10, “*Bir ulusun vatanını kurtarmak, dış kuvvetlerden korumak ve ulusal bağımsızlığını elde etmek adına topyekun verdiği bir mücadele*” olduğunu ifade etmiştir. Bazı katılımcılar da Millî Mücadelenin lideri olan Mustafa Kemal Atatürk’ün rolüne dikkat çekmiştir. Örneğin K2, “*Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının başlatmış olduğu ve bütün milletin tek bir ideal etrafında, vatanın müdafaası için birleşmiş olduğu bu hareket*” olarak tanımlamada bulunurken, benzer şekilde K5 de “*Millî Mücadele Osmanlı Devleti’nin I. Dünya Savaşı sonrasında yenildikten sonra topraklarının işgal edilmesi üzerine Mustafa Kemal Paşa önderliğinde Türk milletinin bağımsızlık mücadelesidir*” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. K4 ise bu mücadelenin tarafı olan unsuru yani halkı dâhil ederek bunun bir varlık mücadelesi olduğuna dikkat çekmiştir: “*Millî Mücadele kavramını duyunca Türk Milleti’nin kadını, yaşlısı, genci, çocuğu tüm fertleriyle verdiği varlık mücadelesi canlanıyor gözümde. Maddî imkânsızlıklara rağmen inanmış bir milletin verdiği yaşam mücadelesidir.*” Bu bağlamda K8 de,

“Türk ulusunun kendi kollarına vurulmuş olan prangaların kırılmaya çalışıldığı, çokluğun azlıktan yaratıldığı, var olan devletimizin en şanlı ve şerefli mücadelelerinin ilkidir” şeklinde düşüncesini açıklamıştır.

Katılımcılara Milli Mücadeleyle ilgili ilk bilgileri nerede ve ne zaman öğrendikleri sorulduğunda altısı okulda, beşi ise aileden öğrendiklerini belirtmiştir. İlk bilgileri okulda öğrenen katılımcılar, okul türünü de belirtmişlerdir. Örneğin katılımcılardan K1, K2, K6 ve K9 ilkokulda, K3 ve K10 ise ortaokulda Milli Mücadele ile ilgili ilk bilgileri edindiklerini belirtmiştir. İlkokulu belirten katılımcıların bu süreci zihinlerinde milli bayramlar ile özdeşleştirdikleri görülmektedir. Örneğin K1, bilinçaltındaki “Milli Mücadele-milli bayram-okul” birlikteliğini şu sözlerle ifade etmiştir: *“Benim ilkokulda olduğum dönemlerde özellikle Milli Bayramların daha bir coşkuyla kutlandığını söylemek isterim. Bu durum benim Milli Mücadeleye ve onun kahramanlarına olan sevgimi-saygımı oldukça artırmış, bana bilinç kazandırmıştır.7-8 yaşlarından itibaren bayramlarda sınıfların süslenmesiyle başlayan süreç, çeşitli halk oyunları, şiir yarışmalar vb. etkinliklerle devam eder ve bu bayramlar bizim genç beyinlerimizde yer ederdi. Milli bayramlar esnasında isimlerini sıkça duyup saygıyla yad ettiğimiz Milli Mücadele kahramanları biz çocukların adete rol modelleri olurdu.”* Aynı durumu K2'nin düşüncelerinde de görebilmek mümkündür: *“23 Nisan, 19 Mayıs kutlamalarından önce öğretmenimiz bize günün anlam ve önemini anlatırdı. Tabi biz her çocuk gibi kutlama için hazırlanan bayrakları asmaktan, balonları şişirmekten daha keyif alırdık. Zaman geçtikçe Milli Mücadele'nin ne anlama geldiğini ve önemini ne olduğunu kavramaya başladım.”* Okuldaki öğrenme ortamında Milli bayramların yanı sıra ders kitaplarının da etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda K6, *“Milli Mücadele hakkındaki ilk bilgileri sanırım ilköğretim 2. veya 3. sınıfta Hayat Bilgisi vesilesiyle almıştım. Atatürk'ün ulusumuzu kurtarıp bu adı aldığına belirtiyordu kitap”* diyerek ders kitaplarının etkisine dikkat çekmiştir.

Milli Mücadeleyle ilgili ilk bilgileri ailelerinden öğrendiğini belirten katılımcıların bazılarının ifadeleri ise sözlü tarihin etkisini göstermektedir. Bunun yanı sıra bazı katılımcıların ailelerinin Milli Mücadeleye olan hassasiyetlerini vurguladığı görülmektedir:

“Milli Mücadele'ye dair ilk bilgilerimi ailemden öğrendim. Benim ailem milliyetçidir; dedem dahi askeriyede gemicilik yapmıştır. Bu yüzden milliyetçilik kökenimiz güçlü olup milli bayramlar evde coşkuyla dile getirilir. Hiç yoksa Milli Mücadele önderlerine dualar okunur. İlk bu dualar, kutlamalar vesilesi ile bu şanlı mücadeleyi öğrendim.” (K8)

“Ailem milli duygularını önemseyen bir ailedir. İlk bilgilerimi de ailemden öğrenmeye başladım. Yaklaşık olarak 5-6-7 yaşlarından itibaren Milli Mücadele sürecinde yaşanan zorlukları bizzat yaşamış olan dedelerim ve ninelerimin anılarını ailemden öğrenme imkânı buldum.” (K4)

Yukarıdaki alıntının son cümlesinde olduğu gibi bazı katılımcıların aile ve okulu birbirini tamamlayan iki unsur olarak belirttikleri görülmüştür. Örneğin K5, *“İlk bilgileri ailemden ama daha büyük kısmını sanırım okulda öğrendim”* şeklinde düşüncesini açıklarken aynı durum K7 tarafından da belirtilmiştir: *“Hatırladığım ilk bilgileri ailemden edinmiştim daha sonra ise ilkokul sosyal bilgiler derslerinde sınıf öğretmenim tarafından daha detaylı*

bir şekilde anlatılmış ve yine okul içerisindeki sosyal bilgiler ve inkılap tarihi gibi derslerde daha detaylı bir şekilde öğrenmişim."

Milli Mücadele algısının oluşumu kapsamında katılımcılara yaşadıkları şehrin Milli Mücadele sürecindeki etkisi ve durumunun ne olduğu da sorulmuştur. Katılımcıların İstanbul'da üniversite eğitimlerine devam etmekle beraber yaşadıkları şehirden genellikle memleketleri, yani doğup büyüyüp ailelerinin ikamet ettikleri yeri kastettikleri anlaşılmaktadır. Bu bağlamda katılımcıların hepsinin, yaşadıkları şehrin Milli Mücadele'deki durumuyla ilgili işgalden bahsettikleri görülmektedir:

"Yaşadığım şehir olan Konya, Mondros Mütarekesi'nin ardından önce İngilizler sonra İtalyanlar tarafından işgal edilmiştir." (K2)

"İstanbul'da yaşıyorum. 16 Mart 1920'de, Misak-ı Milli'nin ilanından kısa bir süre sonra işgal edildi. Padişah ve özellikle Damat Ferit Paşa, İtilaf Devletleri'nden yana tutum benimsedi. Buna rağmen Fatih'te, Sultanahmet'te ve Kadıköy gibi semtlerimizde işgali eleştirmek için mitingler de yapıldı." (K6)

"Hatay'ın Milli Mücadele'ye etkisi net vardır. Bilindiği üzere Milli Mücadele'nin ilk kurşunu Hatay Dört Yol'da atılmıştır. Fransız işgaline uğrayan Hatay, çok farklı alanlarda Milli Mücadele'sini sürdürmüştür." (K9)

"Ben Denizli'de yaşamaktayım ve Milli Mücadele sürecinde Denizli de Anadolu'nun birçok yeri gibi işgale uğramıştı. Denizli Yunan kuvvetleri tarafından işgal edilmişti." (K7)

"Benim memleketim Çanakkale. Milli Mücadele dönemlerinde de Çanakkale düşman askerlerinin önem verdiği bir mevki olmuştur." (K3)

Katılımcıların yaşadıkları şehrin Milli Mücadele sürecindeki etkisi ve durumunu yaşanan olaylar ve kişiler üzerinden değerlendirdikleri görülmektedir. Bu durum, katılımcıların yerel tarihe olan ilgi ve farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu hakkında fikir vermektedir:

"İstanbul'da yaşıyorum. Milli Mücadele süreci içinde Mustafa Kemal Paşa Samsun'a buradan hareket etmiştir. Son Osmanlı Mebusan Meclisi İstanbul'da toplanmıştır. Burada Misak-ı Milli kabul edilmiş. Daha sonra da İtilaf Devletleri tarafından 16 Mart 1920 tarihinde işgal edilmiştir." (K5)

"Şu anda İstanbul'da yaşamaktayım. İstanbul ve Milli Mücadele denildiğinde ilk aklıma gelen Mustafa Kemal Atatürk'ün Milli Mücadele için çalışmalarını yaptığı bugün Atatürk Müzesi olarak ziyarete açık olan Şişli'de kiraladığı evde İsmet Paşa, Ali Fuat Paşa, Kazım Paşa ve Rauf Orbay gibi mücadelenin önemli isimleriyle yaptığı çalışmalar geliyor." (K11)

“Denizli ve Milli Mücadele dönemi dendiği zaman akla gelen en önemli isim Ahmet Hulusi Efendi’dir. Daha İzmir işgal edilmeden Sarayköy, Buldan, Acıpayam, Tavas, Çal, Nazilli gibi pek çok bölgedeki müftüler ve alimlerle temasa geçmiş, silahlı mücadeleye girilmesi gerektiğini söylemiştir. İzmir’in işgalini belediye meydanında binlerce Denizlili’nin önünde ilk o protesto etmiştir.” (K1)

Bu ifadelerin yanı sıra bazı katılımcıların şehirlerinin Milli Mücadele içindeki özel yerine dikkat çektikleri görülmektedir. Örneğin K3, yaşadığı şehrin Milli Mücadelenin zeminini ve liderini hazırlaması nedeniyle önemli bir yere sahip olduğunu şu şekilde anlatmıştır: *“Benim memleketim Çanakkale. Çanakkale Savaşı hem Türk milletinin kendine güvenini kazandıran önemli bir zafer hem de Milli Mücadele için uygun bir zemin hazırlayan önemli bir dönüm noktası olmuştur. Çanakkale zaferi Milli Mücadele’nin önemli isimlerinden birini ortaya çıkarmıştır: Mustafa Kemal Atatürk. Çanakkale Savaşı, Milli Mücadele ruhunu ateşleyen önemli bir zafer olmuştur.”* K10 da benzer şekilde aile köklerinin olduğu şehri yani memleketinin Milli Mücadele sürecindeki önemini vurgulamıştır: *“Memleketim Sivas. Sivas da Milli Mücadele’de önemli şehirlerimizden biridir. Burada Sivas Kongresi yapılmıştır. Bu kongrede alınan kararlar da ulusal bağımsızlık düşüncesini ortaya koyması bakımından oldukça önemlidir.”* K9 ise yaşadığı şehrin Milli Mücadeledeki yeri ve önemine yeterince yer verilmediğinden yakınmıştır: *“Hatay’ın Milli Mücadele’ye etkisi net vardır. Bilindiği üzere Milli Mücadele’nin ilk kurşunu Hatay Dört Yol’da atılmıştır. Milli Mücadele’nin Güney Cephesi anlatılırken Hatay hep göz ardı edildiğini düşünmekteyim. İlk kurşunun atıldığı şehir Milli Mücadele’de hiç kurşun atılmamış gibi hiç anlatılmamaktadır.”*

Tarih Ders Kitapları ve Milli Mücadele

Katılımcılara tarih ders kitaplarının Milli Mücadeleyle ilgili duygu ve düşüncelerine olan etkisi sorulmuş ve elde edilen veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Görüşler	Katılımcılar
Evet, etkiledi	K1, K2, K3, K4, K7, K9
Hayır, etkisi olmadı	K5, K6, K10, K11
Kararsız	K8

Tabloya bakıldığında katılımcıların altısı ortaöğretim tarih ders kitaplarının kendilerinin Milli Mücadele algılarını etkilediğini, dördü ise etkilemediğini belirtmiştir. Bir katılımcı ise düşüncesinde kararsız kalmıştır. Ders kitaplarının etkisi hakkında olumlu görüş bildiren katılımcılardan bazıları ders kitaplarının milli duygularına olan etkisini ifade etmiştir. Örneğin K4, *“Ders kitaplarında yer alan mücadele yılları ve bu mücadeleyle ilgili anekdotlar bendeki Türklük bilincini sağlamlaştırdı”* şeklinde bir değerlendirmede bulunurken K7 de benzer şekilde şunları söylemiştir: *“Milli Mücadele döneminin benim duygu ve düşüncelerimi destekleyen bir yapıda anlatıldığını düşünmekteyim. Bu yüzden tarih ders kitaplarının Milli Mücadele konusunda etki bıraktığını söyleyebilirim.”* Bazı katılımcıların ise tarih ders kitaplarının tarihsel bilgi ve araştırma süreci bakımından olumlu etkilerinin üzerinde durdukları görülmüştür. Bu anlamda K9, *“Lisedeki tarih ders kitapları Milli Mücadele hakkında ayrıntılı bilgi aldığım ilk kaynaklardı. Bundan sebeple fikir, görüş ve düşüncelerime etkisi vardır”* diyerek ders kitaplarının

tarihsel bilginin oluşumundaki önemine işaret etmiştir. Aynı şekilde K1 de, “Lise ders kitaplarının yüzeysel bile olarak Milli Mücadele’den bahsetmesi bende araştırma merakı oluşturmuştur” demektedir ve ders kitaplarının bilginin inşası sürecindeki etkisine dikkat çekmektedir.

Tarih ders kitaplarının Milli Mücadele algıları üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını belirten katılımcıların ise ifadelerinde çeşitlilik olduğu görülmektedir. Örneğin K6, “Milli Mücadele veya Atatürk ile silah arkadaşlarına karşı oluşan görüşlerim, tam da tarih merakım lisede ortaya çıkmasına rağmen bu kitaplar ile oluşmadı. Kendi temin ettiğim ve okuduğum kitaplarla oluştu” diyerek öğrenme sürecindeki bireyselliğe vurgu yapmıştır. K10 ise bu konuda ders kitaplarındaki içerik ve üsluba dikkat çekmiştir: “Genellikle siyasi tarih kısmı anlatılmakta idi. Açıkçası bu konuda daha fazla bilgi edinmem dışında benim düşüncelerimde pek bir etkisi olduğunu düşünmüyorum. Yani duygu ve düşüncelerimi çok fazla etkileyecek kadar bir anlatım tarzı yoktu.” Bunların dışında K5, ders kitapları konusunda başka bir faktör üzerinde durmuştur: “Lisede tarih derslerini ders kitaplarını kullanmadan hocanın verdiği notlar üzerinden işliyorduk. Sadece sınav dönemi fazladan okunmamız gereken yerleri okuyorduk. Bu nedenle herhangi bir etkisi olmadı.” Ders kitaplarının Milli Mücadele algısını etkilemesi konusunda kararsız kalan tek kişi olan K8, bunun nedenini şöyle açıklamıştır: “Kitaba bağlı kalarak anlatan bir tarih öğretmenimiz yoktu. O yüzden bu konuda yorum yapmam pek doğru olmayacaktır.”

Tarih Öğretmenleri ve Milli Mücadele

Çalışma kapsamında katılımcılara ortaöğretimdeki tarih öğretmenlerinin Milli Mücadeleyle ilgili duygu ve düşüncelerini etkileme durumu sorulduğunda yedisi olumlu ikisi olumsuz görüş belirtmiştir. Diğer iki katılımcı ise liseden ziyade ortaokuldaki öğretmenlerinin kendilerini bu konuda etkilediğini ifade etmiştir. Tarih öğretmenlerinin Milli Mücadeleyle ilgili duygu ve düşüncelerini etkilediğini belirten katılımcıların bazıları öğretmenlerinin bu konudaki duyarlılıklarının yüksek olduğunu ve bu durumun kendilerini doğrudan etkilediğini ifade etmiştir. Bu konuda K1, tarih öğretmenin ilgisini ve kendilerine rehberlik edişini şöyle ifade etmiştir: “Kendisi Milli Mücadele dönemiyle oldukça ilgiliydi. Onun bu ilgisi bizlere de yansımış ve bizde o döneme dair daha büyük bir merak olmuştur. Dönemin koşullarının zorluğu ve nasıl büyük bir işin başarıldığını kavramamızda bize önemli bir rehber olmuştur.” Benzer şekilde K6, tarih öğretmenin konuya olan ilgisini öğretim materyalleriyle zenginleştirdiğini söylemiştir: “Tarih öğretmenlerimin hepsi bu konularda duyarlıydılar. Dersi farklı materyaller ile de işlemeye çalışırlardı örneğin belgesel, film, dönemin tanıklarının anıları vesaire.”

Bazı katılımcılar, öğretmenin üslubu ve ideolojik düşüncesinin, Milli Mücadeleyle karşı olan algılarını doğrudan etkilediğini vurgulamıştır. Örneğin K4, “Lisedeki hocam dersi romantik bir şekilde işliyordu. Bu da bende ve diğer arkadaşlarımda çok etkili oluyordu. Bazen sınıf içerisinde ağlayanlar oluyordu. Ailemden beri Milli Mücadele bilinci bende vardı ancak bu süreç gerçek manasıyla lise yıllarımda ve özellikle 12.sınıfta dersimize giren hocam sayesinde kafama kazındı” diyerek öğretmenin üslup ve derste anlatım tarzına dikkat çekmiştir. Aynı hususta K7, “Öğretmenim milliyetçiliğe dayanan bir ideolojiyi savunmaktaydı bu yüzden bu konuları anlatırken kendisi de bir coşkuyla bize ders anlatır ve biz de aynı şekilde dinlerdik” demektedir. K10 da lise tarih öğretmenin ideolojik tarafını öne çıkarmıştır: “Lisedeki tarih hocamın biri oldukça milliyetçi bir adamdı. Dolayısı ile bu konulara önem

veren biriydi. Bana da etkisi olumlu yönde oldu. Konu hakkında daha fazla bilgi edinmeme vesile oldu. Milletimle ve ordumuzla daha fazla gurur duyduğumu söyleyebilirim.” K8 ise lise tarih öğretmenin etkisini, Milli Mücadelenin lideri Atatürk üzerinden anlatmıştır: “Lisedeki Tarih öğretmenimiz tam bir Atatürkçüydü. Kendisi Atatürk hayranı olduğundan Milli Mücadele konusunu anlatmaya bayılırdı. Lisedeki tarih hocamın bana aşlamış olduğu Atatürk sevgisini hiç unutamam. Onun aşladığı Atatürk sevgisi de daha çok Milli Mücadele’deki kahramanlıklardan gelirdi.”

Araştırma sorusu lise öğretmenlerini içermesine rağmen iki katılımcının ortaokuldaki öğretmenlerinin etkisine değindiği görülmüştür. Örneğin K9 bu farkındalığı “Lise değil de ilköğretimdeki sosyal bilgiler öğretmenimin etkisi yüksektir. 8. Sınıfta İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde Milli Mücadele’ye karşı empati ve minnet duygusu kazandım” şeklinde belirtmiştir. Aynı hususta K3, ortaokuldaki öğretmenin dersi işleyiş tarzı ve üslubunun konuya karşı olan tutumlarını etkilediğine dikkat çekmiştir: “Bana tarihi sevdiren ortaokul öğretmenimdi. Özellikle ortaokul öğretmenimin Milli Mücadele konularını anlatırken ses tonu, jest ve mimikleri bizleri o döneme götürür ve içten hissettirirdi. Özellikle ben hocamın anlatışından dolayı konuları hissederek dinlerdim. Bu sebeple konular hem daha kalıcı olur hem de o dönem yaşanan olaylar zihnime daha rahat bir şekilde yerleşirdi.” K2 ise soruyu : “Bugün belki de tarih öğretmenliği okuyor olmamdaki en büyük etken ortaokul ve lise yıllarımda tanıştığım tarih öğretmenlerim sayesinde. Milli Mücadele konusunu kendilerinden dinlediğim öğretmenlerimin ortak yanı tarihe empati ile bakabilmeleriydi. Bugün benim de Milli Mücadele’ye bu gözle bakmaya çalışmam onlar sayesinde.” Burada katılımcının ifadelerinden tarihe bakışının bütüncül olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra öğretmenlerinin okuduğu bölüme olan etkisini belirtmesi, ortaöğretimdeki öğretmen etkinliği hakkında fikir vermektedir.

Katılımcılardan K5 ve K11 ise lisedeki tarih öğretmenlerinin Milli Mücadele konusundaki duygu ve düşünceleri üzerinde etkili olmadığını belirtmişlerdir. Hatta K5 bu hususta öğretmenin durumunu şöyle ifade etmiştir: “Öğretmenim konuları kitapta yazdığı gibi fazladan bir şey katmadan anlatıyordu. Bu nedenle duygu ve düşüncelerim üzerinde bir etkisi olmadı.”

Tarihi Materyaller ve Milli Mücadele

Katılımcılara Milli Mücadele ile ilgili okudukları eserler (roman, hatıra, araştırma) ile Milli Mücadele ile izledikleri görsel-ışitsel materyaller (film, dizi, belgesel) ve bunların görüş ve düşüncelerine olan etkileri sorulmuştur. Bu iki sorunun verileri bulgular bölümünde “Tarihi Materyaller ve Milli Mücadele” başlığı altında birleştirilerek ard arda sunulmuştur. Aşağıdaki tabloda tarihi materyallerden ilk olarak katılımcıların okudukları eserler gösterilmiştir:

Tablo 3. Katılımcıların Okudukları Eserlerin Çeşitleri

Eserler	Katılımcılar
Roman	K1, K2, K4, K5, K7, K8, K9, K11
Hatıra	K1, K2, K4, K6, K7, K9, K10, K11
Araştırma	K1, K2, K3, K4, K5, K7, K8, K10

Tabloya bakıldığında eserlerden roman, hatıra ve araştırmanın sekiz katılımcı tarafından okunduğu görülmektedir. Katılımcılardan K1, K2, K4 ve K7'nin üç eser türünü, K5, K8, K9, K10 ve K11'in iki eser türünü, K3 ve K6'nın ise tek eser türünü okuduğu anlaşılmaktadır. Katılımcılar soruyu cevaplarırken okudukları eserlerin isimlerini de belirtmişlerdir. Aşağıdaki tabloda okudukları eserlerin çeşitleri ve isimleri sunulmuştur:

Tablo 4. Katılımcıların Okudukları Eserlerin İsimleri

Eser Çeşidi	Eser İsmi	f
Roman	Ateşten Gömlek	8
	Yaban	4
	Esir Şehrin İnsanları	3
	Ankara	2
	Küçük Ağa	2
	Şu Çılgın Türkler	1
	Sodom ve Gomora	1
	Üç İstanbul	1
	Yorgun Savaşçı	1
	Hatıra	Nutuk
Çankaya		3
Türk'ün Ateşle İmtihani		2
Sınıf Arkadaşım Atatürk		1
Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler		1
İsmet İnönü Hatıralar		1
İstiklal Harbimiz		1
Araştırma	Tek Adam	2
	Modern Türkiye Tarihi	2
	Gazi Mustafa Kemal Atatürk	2
	Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Tarihi Devamlılık	1
	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I	1
	100 Soruda Milli Mücadele	1

Tablodan hareketle katılımcıların belirttikleri eserlerden roman türünde Ateşten Gömlek'in en çok okunan eser olduğu anlaşılmaktadır. Hatıra türünde ise Nutuk en çok okunan eser olmuştur. Araştırma türünde ise eserlerin okunma sıklığının birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. Tüm bunlar bir araya getirildiğinde katılımcıların Milli Mücadele ile ilgili en çok roman türünde eser okuduğu ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmı okudukları eserlerin duygu ve düşüncelerini etkilediğini belirtmiştir. Örneğin K1, okuduğu eserlerin kendi üzerindeki etkiyi şöyle açıklamıştır: *"Halide Edip, Yakup Kadri, Falih Rifki gibi pek çok Milli Mücadele yazarının eserleri bende özellikle manevi anlamda izler bırakmıştır. O devirde öldürülen binlerce insanımız, yapılan tecavüzler, yakılan köyler ve çekilen o acılar her Türk genci gibi beni de derinden etkilemiş ve acısı kalbimde yer etmiştir. Araştırıp okudukça kesinlikle daha bilinçli bir insana dönüştüğümü söyleyebilirim. Bu eserler beni daha milliyetçi bir çizgiye yaklaştırmıştır."* K9 da okuduğu tarihsel romanın tarihi olaylara bakış açısına olan yansımalarını şu şekilde ifade etmiştir: *"Eserler görüşlerimi tabii ki etkiledi. Üç İstanbul bana kısa süreler zarfında birçok şeyin değişebildiğini göstermişti. Hatta bu göstermeyi yedisinde neyse yetmişinde de odur denilen insan üstünden yapmıştı. Bu beni çok etkiledi. Tarihi olayların toplum üzerinde etkileri ilk defa bu romanda karşıma çıkmıştı."* Katılımcıların ifadelerinden özellikle romanların tarihsel zaman, tarihsel empati gibi düşünme becerileri yönünden etkili oldukları görülmektedir. Nitekim K2, *"Bu kitaplardan roman türünde olanlar Milli Mücadele*

döneminde (1919-1923) halkın duygu ve düşüncelerini adeta biz de o an savaşın içindeymişiz gibi bize yaşatmışlardır” diyerek bu konudaki düşüncesini ifade etmiştir.

Katılımcılar, Milli Mücadeleyle ilgili okudukları eserlerin tarihsel bilgi, tarihi algı, araştırma ve karşılaştırma, toplumsal cinsiyet farkındalığı gibi hususlarda da kendilerini etkilediğine dikkat çekmiştir. Nitekim K3, “*Dönemle ilgili daha fazla bilgiye sahip oldum*” değerlendirmesiyle tarihsel bilgiye atıfta bulunurken K8 bakış açısına işaret etmiştir: “*Mustafa Kemal ve Milli Mücadele’ye bakışımı derinden etkilemiştir.*” K4 de okuduğu eserlerle romantizmden realizme doğru tarihe bakış açısının değişimini vurgulamıştır: “*Makaleler ve Ateşten Gömlek sayesinde aslında sürecin küçükken sandığım kadar tozpembe bir zafer olmadığını, çok büyük kayıplara rağmen kazanılan bir mucize olduğunu fark ettim.*” K6, eserlerin tarihsel araştırma ve karşılaştırma gibi özellikler bakımından kendisine olan etkisini şu şekilde açıklamıştır: “*Milli Mücadele hakkındaki ilk kitabımın adı Nutuk idi. Milli Mücadele’yi asıl kaynağından okumak elbette düşüncelerimi şekillendirdi. Öncelikle Atatürk’ün nasıl bir zihin yapısına sahip olduğunu ve nasıl bir lider olduğunu anlamamda çok yardımcı oldu ve kendisinin, sürecin tamamını bütün detaylarıyla anlatmasından ötürü kitabı bitirdiğimde pek fazla şey öğrenmişim. Kitabı okurken genel tarih bilgimin az olması dolayısıyla da sık sık gördüğüm kavramları ve olayları, başka kitaplar ve internet kaynaklarıyla desteklemiştim.*” K10 ise eserlerin mikro tarih ve toplumsal cinsiyet yönünden etkisine dikkat çekmiştir: “*Mikro tarihe de bakma fırsatım oldu. Yani Milli Mücadele döneminde kadınlar, çocuklar, din adamları, öğretmenler vs. ile ilgili bilgiler ve görseller edindim tabi bu daha fazla dikkatimi çekti. Özellikle kadınların bu savaş sırasında verdiği mücadele epey bir gururlanmamı sağladı.*”

Bütün bunların dışında K11 duygu düşünce dünyasını etkilemesi açısından yorumda bulunmamış, K5 da konu ile ilgili eserlerin kendisini duygu düşünce bakımından etkilemediğini belirterek durumu şöyle açıklamıştır: “*Roman dışında İlber Ortaylı’nın Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve Şevket Süreyya Aydemir’in Tek Adam kitaplarını okudum. Bunlar Atatürk’ün hayatını ve milli mücadele sürecini anlatmaktadırlar. Bu kitapların bana bilgi olarak etkisi olmuş ama duygu düşüncelerime bir etkisi olmamıştır.*”

Tarihi materyallerden ikinci olarak katılımcıların izledikleri görsel-ışitsel materyaller analiz edilerek aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 5. Katılımcıların İzledikleri Eserlerin Çeşitleri

Görsel-İşitsel Materyaller	Katılımcılar
Film	K1, K2, K5, K10
Dizi	K2, K3, K5, K8, K9
Belgesel	K2, K4, K7, K8, K10, K11

Tabloya bakıldığında filmin dört, dizinin beş, belgeselin ise altı katılımcı tarafından izlendiği görülmektedir. K2, üç çeşit materyali izlerken, K5, K8 ve K10’un iki türü de izlediği fark edilmektedir. K6’nın soruya cevap vermediği anlaşılırken K1, K3, K4, K7, K9 ve K11’in tek bir çeşit görsel-ışitsel materyali izlediği görülmektedir. Ayrıca bazı katılımcılar, izledikleri materyallerin isimlerini belirtmiştir. Aşağıdaki tabloda katılımcıların belirttikleri materyallerin isimleri verilmiştir:

Tablo 6: Katılımcıların İzledikleri Eserlerin İsimleri

Eser Çeşidi	İsmi	f
Film	Veda	3
	Son Osmanlı Yardım Ali	1
	Son Umut	1
Dizi	Vatanım Sensin	3
	Ya İstiklal Ya Ölüm	1
Belgesel	Büyük Taarruz	1
	Sivas Kongresi	1
	Antep'in İşgali	1
	Son Tanıklar	1

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, katılımcıların belirttikleri eserlerden film türünde Veda, en çok izlenen eser olmuştur. Diziler arasında ise en çok Vatanım Sensin izlenmiştir. Katılımcılar tarafından ifade edilen belgesellerin de eşit oranda izlendiği görülmektedir. Tarihi eserlerde olduğu gibi görsel-ışitsel materyallerin de katılımcıların çoğunluğunu etkilediği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda katılımcılar, bu materyallerin kendilerine olan etkilerini farklı özelliklerle açıklamışlardır. Örneğin K8, bu yolla yoğun duygusal atmosfer yaşadığını ifade etmiştir: *“Adını hatırlamadığım birkaç belgeseli izlediğimi hatırlıyorum ki bunların benim üzerimde çok yeis uyandırdığı aşikârdır. Bunları izlerken özellikle çok kez bu toprakların bizde kaldığı için şükrettiğimi ve aşırı duygusal hale bürünerek gözyaşı döktüğüm anlar olmuştur.”* İzlenen eserlerin, tarihsel süreci değerlendirme aşamasında etkili oldukları da anlaşılmaktadır. Nitekim K9, izlediği dizinin düşüncelerini ve Atatürk algısını nasıl etkilediğini şöyle açıklamıştır: *“Bu dizi bende şu düşünceyi yarattı: İnsanları yönetmek cidden zor, onları bir konu etrafında kenetlemek çok zor. Mustafa Kemal Paşa bunu gerçekten çok iyi başarmış.”* K2 ise izlediği dizilerden Vatanım Sensin’in popüler etkisine dikkat çekerek ilginç bir yorumda bulunmuştur: *“Çevremde bu diziyi sırf oyuncularını için izlemeye başlayıp tarihe merak salanları da görmedim değil.”* K11 de, görsel-ışitsel materyallerin öğrenme sürecindeki önemine değinmiştir: *“Yaşananları kitaplardan okumuştum ancak birinci ağızdan dinlemek son derece etkileyici olmuştur benim için.”* Bazı katılımcılar, o günün şartlarını gösterdiği için izledikleri eserlerin kendilerini etkilediğini ifade etmiştir. Örneğin K3, *“Vatanım Sensini izlemiştim. İzlediğim bu dizi beni etkilemiş ve o dönemin insanların ne uğurda fedakârlıklar yaptığını daha da görmüştüm.”* değerlendirmesinde bulunurken Benzer şekilde K4 de *“Belgeseller sürecin zorluğunu ve başarının ne denli büyük kayıplara rağmen kazanıldığını görmem açısından önemli bir pencere oldu.”* şeklinde düşüncesini açıklamıştır. Araştırma, Covid-19 pandemisinin Türkiye’de yayılışının ikinci ayında gerçekleşmiştir. İçinde bulunulan sürece, K9 tarafından dikkat çekilmiş ve pandemi şartlarının kendisini görsel materyallere buluşturduğunu şöyle açıklamıştır: *“Milli Mücadele ile ilgili bir film izlemedim. Pek film izlemekle aram yok maalesef. Fakat bu koronavirüs sayesinde evlere kapanmaktan dolayı, Ya İstiklal Ya Ölüm dizisini izledim.”*

Bazı katılımcılar, görsel-ışitsel materyallerin Milli Mücadeleyle ilgili duygu ve düşüncelerini etkilemediğini eleştirel söylemlerle ifade etmişlerdir. Katılımcıların eleştirilerinin odak noktasını bu eserlerin içerikleri ve sunumları oluşturmuştur. Örneğin K5 *“Dizi ve filmler genelde seyirciyi çekmek için konuları biraz çarpıtabiliyor. Bu nedenle hiçbirini gerçekmiş gözleriyle izlediğim söylenemez. İzlerken görüş ve düşüncelerimi etkilediği söylenemez”* şeklinde düşüncesini ifade ederken benzer şekilde K8, Milli Mücadeleyle ilgili yakın zamanda yayınlanmış bir diziden hareketle, eleştiriyi birlikte öneride bulunmuştur: *“Son günlerde TRT’de Kurtuluş Savaşımızı konu edinen bir dizi*

başladı onda da özellikle fazlaca yapılan yüceltme vurgusunu gördüm. Bu beni açıkçası Milli Mücadele’yi esasıyla korumamız gerektiği fikrine yöneltti. Evet, Milli Mücadelemiz şanlı ve büyüktü ama esası dışında onun yüceltme gereği de yoktu. Bir şey esas hali ile güzeldir.” K6 ise meseleye farklı bir pencereden bakarak yabancı film ve dizilerle Türkiye’dekileri karşılaştırarak eleştiride bulunmuştur: “Açıkçası birçok dizi ve film izledim fakat hiçbirinin adlarını net olarak hatırlamıyorum. Bunu, Türk yapımlarının başarısız olmasına bağlayacağım maalesef. Yabancı film ve dizileri izlediğimde birçoğunda resmen onlar benim kişiliğimin, bilincimin bir parçası haline geliyor ve benimle birlikte var olmaya devam ediyorlar. Fakat başta Milli Mücadele ve diğer konularda kendi tarihimiz ile ilgili yaptığımız film, dizi, belgesel basit bir milliyetçilik pompasından başka bir şeye benzetemiyorum.”

Milli Mücadelenin Kahramanları ve En Önemli Olayı

Katılımcılara Milli Mücadelenin kahramanları ve en önemli olayı ile nedeni hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Bu iki soru, bulgular kısmında “Milli Mücadelenin Kahramanları ve En Önemli Olayı” başlığı altında birleştirilerek elde edilen veriler, ard arda sunulmuştur. Aşağıdaki tabloda tarih öğretmen adaylarının Milli Mücadelenin kahraman isimleri hakkındaki görüşleri verilmiştir:

Tablo 7. Katılımcıların Milli Mücadelenin Kahramanlarıyla İlgili Görüşleri

Kahramanlar	Katılımcılar	f
Mustafa Kemal Atatürk	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10,K11	11
Kazım Karabekir	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10,K11	11
İsmet İnönü	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K9,K10,K11	10
Fevzi Paşa	K2,K3,K4,K5,K8,K10,K11	7
Sütçü İmam	K2,K3,K7,K8,K10	5
Rauf Orbay	K1,K2,K6,K11	4
Şahin Bey	K2,K3,K8,K10	4
Halide Edip	K5,K9,K10,K11	4
Kara Fatma	K3,K10,K11	3
Gördesli Makbule	K3,K10,K11	3
Ali Fuat Paşa	K4,K11	2
Refet Bele	K6,K11	2
Yüzbaşı Ali Saip Bey	K2,K3	2
Şerife Bacı	K10,K11	2
Tayyar Rahmiye	K10,K11	2
Mersinli Cemal Paşa	K2	1
Refet Paşa	K2	1
Kahyaoğlu İbrahim Bey	K2	1
Molla Mehmed	K2	1
Rıdvan Hoca	K2	1
Yarbay Ali Bey	K2	1
Topal Osman Ağa	K2	1
Fethi Okyar	K6	1
Celal Bayar	K6	1
Muhittin Çarıklı	K6	1
Süleyman Nazif	K6	1
Esat Işık	K6	1
Hasan Tahsin	K7	1
Nene Hatun	K7	1
Ahmet Hulusi Efendi	K7	1
Yahya Kaptan	K8	1
Kılıç Ali Bey	K8	1

Mehmet Akif Ersoy	K9	1
Kazım Özalp	K11	1
Fahrettin Altay	K11	1
İzzettin Çalışlar	K11	1
Nurettin Paşa	K11	1
Nezahat Onbaşı	K11	1
Halime Çavuş	K11	1
Çete Emir Ayşe	K11	1

Katılımcıların Milli Mücadelenin kahramanlarıyla ilgili çok sayıda isim saydıkları tabloda görülmektedir. Bu isimler incelendiğinde en başta Türk İstiklal Savaşının lideri olan Mustafa Kemal Atatürk gelmektedir. Tüm katılımcılar, Mustafa Kemal Atatürk'ü belirtmiştir. Katılımcıların Atatürk ile birlikte saydıkları diğer bir isim Doğu Cephesi Komutanı olan Kazım Karabekir Paşa'dır. Kazım Karabekir Paşa'nın ardından ise 10 katılımcı İsmet İnönü'den bahsetmiştir. Tablodan hareketle katılımcıların kahramanlar konusunda öncelikle Türk İstiklal Savaşının komuta kademesini dile getirdikleri görülmektedir. Ancak bununla birlikte bazı katılımcıların bölgesel kahramanlardan da örneğin "Sütçü İmam, Ahmet Hulusi Efendi, Şahin Bey" gibi bahsettikleri fark edilmektedir. Bu noktada katılımcıların ulusal ve bölgesel tüm kahramanları aynı çatı altında değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Yerelden genele tüm kahramanlardan örnek verildiğine bakıldığında katılımcıların çoğunluğunun makro tarihten mikro tarihe bütüncül bir tarih algısına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu arada bazı katılımcılar, bu isimleri vermekle birlikte Milli Mücadelede elde edilen başarının tüm Türk halkının kahramanlığı olduğuna ve isimsiz kahramanlar bulunduğuna dikkat çekmiştir:

"Önemli isimlerin hakkını vermekle birlikte isimsiz kahramanları anmamak olmaz. Milli Mücadele Türk halkının topyekûn mücadelesidir." (K1)

"Bu süreç boyunca Türk topraklarındaki fertlerin her biri dışıyla, tırnağıyla mücadele etmiş; büyük kahramanlıklara imza atmışlardır. Köydeki insanından edebiyatçısına, öğrencisinden öğretmenine kadar topyekûn bir kahramanlık öyküsüdür." (K4)

Yukarıdaki tabloda, katılımcıların kahramanlarla ilgili ifade ettikleri isimlerden bazıları kadındır. Katılımcılardan altısı "Halide Edip, Nene Hatun, Şerife Bacı" gibi kadın kahramanlardan bahsetmiştir. Burada özellikle K10 ve K11 dikkati çekmektedir. Çalışma grubundaki kadın katılımcılardan olan K10 ve K11, çok sayıda kadın kahramandan bahsetmiştir. Bunun dışında bazı katılımcılar da kahramanlık konusunda kadınların Milli Mücadeledeki önemine özellikle değinmiştir. Örneğin K2, "Belki de en önemlisi cephe gerisinde eşlerini, çocuklarını bekleyen ve ellerinden gelenin en fazlasını yapan aziz Türk kadınlarını anmak gerekir" şeklinde düşüncesini belirtirken benzer şekilde K3 de kadınların doğrudan savaştığını vurgulamıştır: "Özellikle kadınlarımız Milli Mücadele uğruna canlarını ortaya koymuşlar ve yeri gelmiş erkek kılığına girerek düşmana ateş açmışlardır."

Araştırma sürecinde son olarak katılımcılara Milli Mücadelenin en önemli olayının hangisi olduğu ve nedeni sorulmuştur. Elde edilen veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 8. Katılımcıların Milli Mücadelenin En Önemli Olayı Hakkındaki Görüşleri

Olay	Katılımcılar
Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkması	K3, K9, K11
Kütahya-Eskişehir Savaşları	K1, K8
Büyük Taarruz	K7, K10
Misak-ı Milli'nin ilanı	K2
Sakarya Meydan Savaşı	K4
Başkomutanlık Meydan Savaşı	K5
I. İnönü Savaşı	K6

Tabloya göre katılımcılar, Milli Mücadelenin en önemli olayı hakkında farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Bu görüşlerin "liderlik, siyasi gelişme ve savaşlar" ekseninde toplandığı görülmektedir. Liderlik bahsinde "Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkması", siyasi gelişmede "Misak-ı Milli'nin İlanı", savaşlarda ise "Kütahya-Eskişehir, I. İnönü, Sakarya, Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Savaşı" gibi olaylar ifade edilmiştir. Bu arada bazı katılımcıların aynı olayı belirttikleri fark edilmektedir. Örneğin K1 ve K8 "Kütahya-Eskişehir Savaşlarını", K3, K9 ve K11 de "Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkışını" ifade etmiştir. Katılımcılar, sorunun devamında, kendilerine göre en önemli olayın nedenini de belirtmişlerdir. Bu konuda katılımcıların görüşlerinden doğrudan yapılan alıntılar aşağıda sunulmuştur:

"Misak-ı Milli'nin ilanı Milli Mücadele sürecinde en önemli olaylardan birisidir çünkü Türk vatanının sınırları çizilerek milli sınırlar oluşturulmuş, işgallere karşı çıkılacağı duyurulmuş, Erzurum ve Sivas Kongrelerinde alınan kararlar Osmanlı Meclisi tarafından da kabul edilmiştir." (K2)

"Sakarya Meydan Muharebesi'dir. Çünkü bu savaşın kaybedilmesiyle birlikte Yunanlar Kütahya-Eskişehir galibiyetinden sonra son darbeyi vuracaklardı. Başarılı bir geri çekilme ve hazırlık sürecinden sonra bu mücadelenin kazanılmasından sonra Türk Ordusu artık durmamak üzere yürüyüşe geçecekti." (K4)

"Bence Milli Mücadele'nin en önemli olayı 6-10 Ocak 1921 arasında gerçekleşen I. İnönü Muharebesi'dir. Bu muharebeyi belirtme gerekçem düzenli ordunun ilk başarısı olmasından dolayı. Çünkü bu savaşta yenilgi alınsaydı, maddi ve manevi olarak bir felaket olabilir, Kurtuluş Savaşı daha başlamadan sona erebilirdi." (K6)

"Bence Büyük Taarruzdur çünkü Büyük Taarruz milletin kanının son damlalarına kadar topladığı gücün ve milletin son umudunun olduğu bir savaş olduğu için ve bu savaş sonucunda Anadolu'nun işgal kuvvetlerinden temizlenmesi gerçekleştiği için." (K7)

"Kütahya-Eskişehir Savaşı ve ardından yaşanan kısa süreli olaylar bence Milli Mücadele'nin kırılma noktasıdır. Çünkü bu savaş, kendisinden önceki olan bütün emeklerin boşa gitmesini sağlayabilecek bir savaştı. Bu savaş sonrası Mustafa Kemal'in soğukkanlı davranışı olmasaydı ve otoriter bir şekilde tavrını ortaya koymasaydı belki de önceden yapılmış olan bütün emekler boşuna gidebilirdi." (K8)

“Milli Mücadelenin bence en önemli olayı 19 Mayıs 1919’da Mustafa Kemal’in Samsun’a çıkışıdır. Halk, Anadolu’da işgal kuvvetlerine karşı direnişe başlamıştır. Ancak halkın varoluş ve bağımsızlık mücadelesi esas olarak bu tarihle birlikte kuvvet bulmuştur. Halkın bir lidere ihtiyacı vardır. Nitekim kısa zamanda Mustafa Kemal geniş bir kesimin güvenini sağlamış ve diğer Milli Mücadele komutanlarının da desteği ile harekete önderlik etmiştir.” (K11)

TARTIŞMA ve SONUÇ

Geçmişte meydana gelen bazı olayların belleklerdeki izi, üzerinden uzun yıllar geçse de silinemez. Özellikle bir milletin hayatının dönüm noktası olan olaylar söz konusu olduğunda bu durum daha net görülür. 1919-1922 yılları arasında gerçekleşen Milli Mücadele ya da Türk İstiklal Savaşı da Türk milletinin yirminci yüzyıldaki dönüm noktasını oluşturmaktadır. Yüz yıl önce meydana gelen Milli Mücadele, pek çok tarihsel araştırmaya konu olmuş, hakkında yazılan eserler kütüphanelerde ve dijital ortamlarda yerini almıştır. Bununla birlikte tarih dersleri vasıtasıyla eğitim-öğretim sürecine doğrudan dâhil olmuştur. Yani tarihçiler tarafından tarihsel bir araştırma konusu olarak yazılan Milli Mücadele, tarih öğretmenleri vasıtasıyla toplumsal boyutta yaygınlaştırılmaktadır. İşte bu araştırmada, bir asır sonra tarih öğretmenlerinin Milli Mücadele hakkındaki görüş ve düşünceleri incelenmeye çalışılmıştır.

Katılımcıların konuya bakış açılarını belirlemek için ilk önce Milli Mücadele kavramı hakkında ne düşündükleri sorulmuştur. Katılımcılar, Milli Mücadelenin vatani işgal eden emperyalist güçlere karşı verilen bağımsızlık savaşı olduğunu vurgulamıştır. Bunu vurgularken bazı katılımcılar, sürecin önderi olan Mustafa Kemal Atatürk’ün mücadeledeki rolüne, bazıları da mücadelenin toplumsal boyutuna yani halkın topyekûn içinde olduğu bir varlık-yokluk savaşı olduğuna dikkat çekmiştir. Akabinde konuyla ilgili altyapılarını belirlemek amacıyla Milli Mücadeleyle ilgili ilk bilgileri nerede ve ne zaman öğrendikleri sorulmuştur. Katılımcılar, ilk bilgileri okulda ve ailede öğrendiklerini söylemiştir. Okul cevabını verenler ilk ve ortaokul şeklinde okul türünü de belirtmiştir. Burada dikkati çeken husus ilkokuldur. İlkokulda müstakil bir tarih dersi bulunmamasına rağmen katılımcıların konuyu milli bayramlarla zihinlerinde özdeşleştirdikleri görülmektedir. Bu durum, milli bayramların çocukların tarihle tanışmaları bakımından önemini göstermektedir. Ata (2005) yaptığı bir araştırmada, milli bayramların Atatürk’ü anlatmak için iyi fırsat sunduğunu hatta ilkokul 4 ve 5. sınıftaki Milli Mücadele ve Atatürkçülük konularının milli bayramlar ile sınırlandırılması gerektiğini ifade etmiştir. Selanik Ay ve Güllü (2020) de çalışmalarında milli bayramların, Milli Mücadele süreci ve bağımsızlığın önemini kavramada etkili olduğunu belirtmişlerdir. Milli Mücadele ile ilgili ilk bilgileri ailelerinden öğrendiğini belirten bazı katılımcıların ifadelerinden, ilkokul öncesi tarih eğitiminin durumu ve ailenin bu konudaki rolü ortaya çıkmaktadır. Kaya, Günal ve Günal (2019) yaptıkları araştırmada, öğrencilerin tarih bilgilerinin oluşmasında ailenin önemine dikkat çekerek, ortaokulda bulunanların daha fazla olmak üzere öğrencilerin önemli bir bölümünün aile üyeleri ile tarihe dair konuşmalar yaptıklarına ulaşılmıştır.

Katılımcılar, yaşadıkların şehrin Milli Mücadele sürecinde işgale uğradığını belirterek şehirlerinde yaşanan olaylardan ve etkili olan kişilerden bahsetmişlerdir. Bu noktada katılımcıların makro tarih anlatısı içine mikro tarihi

dâhil ettikleri ve mikro tarih algılarının güçlü olduğu ifade edilebilir. Bundan başka bazı katılımcılar şehirlerinin Milli Mücadele sürecindeki özel konumuna dikkat çekmişlerdir. Yani katılımcıların konu ile ilgili farkındalıklarında yerel tarihin etkili olduğu görülmektedir. Keza Aktekin (2010)'in de belirttiği gibi yerel tarih, öğrencilerin tarihe ilgisini artırdığı gibi dikkatlerini içinde yaşadıkları mekâna çekebilme özelliğine sahiptir. Avcı Akçalı ve Aslan (2007) da yerel tarihin anlamayı kolaylaştırdığını ve olup bilinen yerler, kişiler ve işitilmiş olayların öğrencide ilgi uyandırdığını vurgulamışlardır.

Çalışma kapsamında, katılımcıların Milli Mücadele algılarının oluşmasında tarih ders kitaplarının ve tarih öğretmenlerinin durumu tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların yarısından fazlası, ortaöğretimdeki tarih ders kitaplarının konuyla ilgili algılarını etkilediğini belirtmiştir. Burada bazı katılımcılar, ders kitaplarının mili duygularını etkilediğine bazıları ise ders kitaplarının tarihsel bilgiyi edinmelerinde olumlu katkıları olduğuna dikkat çekmiştir. Ders kitaplarının kendilerini etkilemediğini belirten katılımcıların ise bu düşüncelerinde çeşitli gerekçeler ortaya koyduğu görülmektedir. Aslan, Okumuş ve Koçoğlu (2015), ders kitaplarının istenilen bilginin öğrenciye kazandırılmasında sınıf içindeki önemli bir araç olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca değerlerin kazandırılmasında ders kitaplarının önemine dikkat çekerek, Ortaöğretim Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında Milli Mücadele sırasında halkın desteği, birlik, beraberlik ve yardımlaşma gibi değerlerin aktarılmaya çalışıldığını ifade etmişlerdir. Tarih öğretmenlerinin etkisine bakıldığında ise katılımcıların yarısından fazlası, öğretmenlerinin konuyla ilgili duygu ve düşüncelerini etkilediğini belirtmiştir. Bu anlamda bazı katılımcılar, tarih öğretmenlerinin kişisel özelliklerine değinerek, hassasiyetleri, üslup ve ideolojik bakışlarının konudan hareketle tarih algılarını doğrudan etkilediğini ifade etmiştir. Bazı katılımcıların ortaokuldaki öğretmeninden örnek vermesi ise ortaokuldaki İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin genelde tarih öğretimi özelde Milli Mücadelenin öğretimi konusunda etkili olduğunu açıkça göstermektedir. Katılımcıların düşüncelerinden hareketle, öğretmenlerin konuya yönelik algı ve tutumlarının öğrenciler üzerinde etkisini doğrudan hissettirdiği anlaşılmaktadır. Bu durum, öğretmenin, öğrenme sürecinde halen aktif konumda olduğunu ve öğrenci tarafından rol-model alındığını göstermektedir. Yani katılımcıların ifadelerinden hareketle öğrenme sürecinde etkili öğretmenlerdir. Nitekim Dinç (2009), etkili öğretmenin, mesleğini, alanını seven ve aynı zamanda öğrencilerini teşvik edip cesaretlendiren biri olarak tanımlandığını belirtmiştir. Karabağ (2002) tarih öğretmenlerinin tarih bilgisinin pasif aktarıcısı değil, karmaşık ve çok yönlü bilgiye sahip olan ve bu tarihi bilgileri aktif şekilde öğreten profesyonel eğitimciler olduklarını söylemiştir. Tonga (2017) da yaptığı çalışmada, öğretmenin kişiliği ve değer sisteminin öğrencileri doğrudan etkilediğini ve öğretmen adaylarının öğretmenlerini rol model olarak aldıklarını belirtmiştir.

Katılımcılar, Milli Mücadeleyle ilgili okudukları eserlerin duygu ve düşüncelerini etkilediğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda katılımcıların en çok roman türünde eser okudukları görülmektedir. Bu eserlerin katılımcılara tarihsel düşünme becerileri kazandırmada etkili olduğu rahatlıkla anlaşılmaktadır. Ata (2000), derslerde tarihi romanların kullanılmasının çocuklarda empati becerisini geliştirdiğini belirtmiştir. Şimşek (2006) de yaptığı çalışmada, tarihsel romanın bireylerin zihinsel ve duygusal gelişimlerine katkı sağladığı ve eğitim açısından önemli bir değere sahip olduğunu vurgulamıştır. Oğuz (2020)'a göre öğrencinin edebi metinlerle girdiği etkileşim duygu ve düşünce

eğitimine yöneliktir. Benzer şekilde Öztaş (2018) da edebi ürünlerin tarih derslerini daha zevkli hale getirip öğrencilerin derse karşı tutumlarını olumlu etkilediğini söylemiştir. Hatıra türünde ise katılımcılar tarafından en çok okunan eser, Milli Mücadelenin lideri Atatürk tarafından yazılan Nutuk'tur. Bu durum, tarih öğretmen adaylarınca Nutuk'un Milli Mücadele tarihinin temel eserleri arasında görüldüğünü ortaya koymaktadır. Hayta ve Akhan (2014) yaptıkları bir araştırmada, öğrencilerin Nutuk'u geçmişi anlamada ve tarihi öğrenmede temel eser ve Cumhuriyetin önemini kavrayacak bir yol gösterici olarak gördüklerini tespit etmiştir.

Tarih öğretmen adaylarının Milli Mücadeleyle ilgili görsel-işitsel materyallerden en çok belgeselin izlendiği fark edilmektedir. Dizi ve filmler ise izlenme bakımından ortalamanın altında kalmıştır. Bununla birlikte dizi, film ve belgesellerin katılımcıların çoğunluğunu etkilediği görülmektedir. İzlenen eserlerin özellikle duygusal atmosfer, o günün şartlarını gösterme ve süreci değerlendirme hususunda etkili oldukları anlaşılmaktadır. Araştırmanın sonuçları yapılan bazı araştırmaların sonuçlarıyla (Safran, 2006; Demircioğlu, 2007; Yazıcı, 2008; Öztaş, 2008; Aktekin ve Çoban, 2012; Ulusoy, 2014; Öztaş, 2015; Kaya ve Günal, 2015; Okumuş, 2020) benzerlik göstermektedir. Bazı katılımcıların ise görsel-işitsel materyaller konusunda kendilerini etkilemediklerini eleştirel bir söylemle ifade ettikleri görülmüştür. Özellikle bu eleştiriler, eserlerin içeriğine ve anlatım tarzına yönelik olmuştur. Katılımcıların bu düşüncelerinden tarihsel dizi, film ve belgesel konusunda daha etkili çalışmalar yapılması gerektiği sonucu çıkartılabilir. Öztaş (2008), programdaki konuları destekleyecek nitelikte ve gerçekleri çarpıtmayan filmlerin yapımının özendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Okumuş (2020) da, tarih öğretiminde örnek filmlerin belirlenerek, eğitim pedagojisine uygun ve dersin amaçlarını sağlayan kısa filmlerin hazırlanması gerektiğini belirtmiştir.

Katılımcılara Milli Mücadelenin kahramanları sorulduğunda çok sayıda isim saydıkları görülmüştür. Bu isimlerin başında Milli Mücadelenin lideri Mustafa Kemal Atatürk gelmektedir. Atatürk ile aynı sıklıkta ifade edilen bir diğer isim ise Kazım Karabekir olmuştur. Karabekir'in hemen ardından ise İsmet İnönü gelmektedir. İlk sıralarda komuta kademesi belirtilmekle beraber bölgesel isimler de yer almıştır. Örneğin Maraş savunmasının simge isimlerinden Sütçü İmam, Fevzi Çakmak'ın ardından ifade edilenler arasında beşinci sırada yer almıştır. Bu ismin dışında pek çok bölgesel isim katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu durum, katılımcıların Milli Mücadeleye bölgesel boyutta katkıda bulunanları da dikkate aldıklarını ve tarihi bir bütün olarak değerlendirdikleri hakkında fikir vermektedir. Bunun dışında katılımcıların yarıdan fazlasının kadın kahramanlardan da bahsetmesi, Milli Mücadeleyi toplumsal cinsiyet ayırt etmeksizin erkek-kadın tüm Türk halkının zaferi olarak gördüklerini göstermektedir. Köse (2011) çalışmasında, öğrencilerin büyük bir kısmının Milli Mücadelede kahramanlık göstermiş kadınları ders kitaplarında görmek istediklerini belirtmiştir. Belenli ve Kiriş Avaroğulları (2017) da kadınların vatan savunmasında yaptıkları faaliyetlerle tarih ders programlarında ve ders kitaplarında tarihsel aktör olduklarına dikkat çekmiştir. Katılımcılara son olarak Milli Mücadelenin en önemli olayı sorulmuştur. Burada farklı olayları örnek gösteren katılımcıların ifadeleri, siyasi ve askeri olaylar ekseninde toplanmıştır. Katılımcıların bu görüşleri, esasen tarihin doğasına da uygunluk göstermektedir. Herkes için genel-geçer bir tarih bakışından ziyade farklı görüşlerin gerekçeleriyle dile getirildiği bir tarih algısına sahip oldukları fark edilmiştir. Yapılan bazı

çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir (Avaroğulları ve Kolcu, 2016; Günal, 2018; Yeşilbursa, Dönmez ve Kaya, 2020).

Tarih öğretmen adaylarının 100. yılında Milli Mücadeleye ilişkin görüşlerinin ele alındığı bu çalışmada, tarihi bir konunun, öğretecek olanın gözünden nasıl algılandığı incelenmeye çalışılmıştır. Yani bir konu üzerinden öğretmen adayının düşünce dünyası, bilgi, tutum ve becerileri ortaya konularak, kişinin ilköğretimden itibaren tarihle ve özellikle Milli Mücadele ile olan serüveni değerlendirilmiştir. Tarih öğretmen adaylarının Milli Mücadele konusunda aileden başlayarak ilkokul-ortaokul-lise çizgisi halinde bilgilerinin bütünleştiği çalışmadan çıkartılabilecek bir durumdur. Ayrıca okul öncesinde ve temel eğitimde tarih eğitiminin etkili olduğu görülmektedir. Bu durum, bahsedilen her iki dönemde de tarih eğitiminin verilmesi ve bu konuya önem verilmesi gerektiğini göstermektedir. Nitekim Aktın ve Dilek (2014) çalışmalarında şu sonuca ulaşmıştır: *“Okul öncesi dönemde tarih öğretiminde öğrenme alanı çocukların kendisiyle bağlantılı olarak ailesi, komşuları, toplum, devlet, ulus, dünya ve evren ile ilgili somut konular ve değerler üzerine genişlediği görülmektedir. Tarihsel öğrenmelerin kapsamı çocukların kendisi ve ailesi ile ilgili geçmişlik içeren olaylar, ülkelerinin, bölgelerinin resmi ve dini tatil günleri, ülkenin tarihi kahramanları, bayrak ve ikonlar gibi sembollerinden çıkış yapılarak oluşturulmaktadır.”* Akhan (2020) da yaptığı çalışmadan hareketle tarih bilincinin oluşmasında ilkokulda verilen tarih eğitiminin önemli ve gerekli olduğuna dikkat çekmiştir.

Bu çalışmada, okul dışı ve okul içi tarih eğitiminde pek çok bileşenin olduğu ortaya çıkmıştır. Yani, aile, okul, ders kitapları, öğretmenler, yaşanılan yer, görsel-işitsel materyaller, edebi ürünler gibi pek çok unsurun, bireysel ve kolektif tarihin inşasına olan etkisi görülmektedir. Böylece, bir yandan geçmişteki tarih eğitimi, diğer yandan gelecekteki tarihi inşa eden kişiler üzerinden bir analiz ve durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Bütün bunların yanı sıra Türkiye Cumhuriyetinin temelini atıldığı tarihi bir konunun bir asır sonra, öğretecek olanların gözüyle incelenmesi, yaşarken anlatılan ve anlatıldıkça hissedilen bir tarihe ve tarih eğitimine yol alınmasını sağlayacaktır. Bu bakımdan çalışma, tarihsel bir konu üzerinden tarih eğitiminin dünden bugüne bugünden yarına durumuna, öğretmen adayları üzerinden bakma fırsatı vermektedir.

ÖNERİLER

Araştırmadan hareketle, yerel tarihle ilgili ilk ve ortaöğretim düzeyinde etkinliklerin geliştirilmesi ve sayısının artırılması önerilmektedir. Ayrıca Milli Mücadele ile ilgili araştırma eserlerinin tanıtılıp okunması hususunda öğrenciler teşvik edilmelidir. Bundan başka, Milli Mücadele ile ilgili tarihi dizi ve filmlerin sayısı artırılmalı ve bunlar hazırlanırken pedagojik kaygılar göz önünde bulundurulmalıdır. Tarih eğitiminde aile faktörü göz önünde bulundurulmalı ve bu hususta bazı etkinlikler geliştirilmelidir. Bu durum, temel eğitimde müstakil bir tarih dersinin varlığını da ortaya koymaktadır. Özellikle ilkokul düzeyinde bir tarih eğitiminin tekrar tartışılması gerektiği önerilmektedir.

Etik Metni

“Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir.”

Yazar(lar)ın Katkı Oranı Beyanı: Yazarın bu makaleye katkı oranı %100'dür.

KAYNAKÇA

- Akbaba, B. (2007). Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi dersinin amaçlarına yönelik öğrenci görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (1), 339-352.
- Akbaba, B., Demirtaş, B., Birbudak, T. S. & Kılcan, B. (2014). Tarih öğretmeni adaylarının Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi öğretimine yönelik görüşleri. *Journal of World of Turks*, 6 (2), 207-226.
- Akbaba, B. (2016). Türkiye cumhuriyetinin ilk yıllarındaki vatandaş yetiştirme politikalarında tarih yazımı ve öğretiminin işlevi. *Türk Yurdu*, 36 (41), 47-51.
- Akhan, O. (2020). Sınıf öğretmenlerinin tarih konularının öğretimine yönelik görüşleri. *International Primary Education Research Journal*, 4 (1), 72-80.
- Aktekin, S. (2010). Ortaöğretim tarih eğitiminde yerel tarihin yeri ve önemi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 6 (1), 86-105.
- Aktekin, S. & Çoban, Z. (2012). Tarih derslerinde tarihi film ve dizilerin kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri: trabzon örneği. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 7 (13), 141-160.
- Aktın, K. & Dilek, G. (2014). Tarih/sosyal bilgiler öğretim programlarında okul öncesi dönemde tarih öğretimi: ABD örneği. *Uluslararası Avrasya sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (16), 36-56.
- Aslan, E. (2011). Devrim tarihi ders kitapları. Salih Özbaran (Haz.). *Tarih öğretimi ve ders kitapları* (ss. 295-310). Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Aslan, E. (2012). İmparatorluktan cumhuriyete geçiş sürecinde ortaöğretim tarih programlarında değişim I: ortamektep. *Turkish Studies*, 7(2), 99-128.
- Aslan, B., Okumuş, O. & Koçoğlu, Y. (2015). Ortaöğretim tarih ders kitaplarının öğrencilerin gelişim düzeyine uygunluğunun incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (37), 689-699.
- Ata, B. (2000). Tarih öğretiminde bir araç olarak tarihi romanlar. *Türk Yurdu*, 153-154, 158-166.
- Ata, B. (2005). Tarih pedagojisine uygun Türkiye cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi nasıl olmalıdır? Mehmet Saray & Hüseyin Tosun (Haz.). *İlk ve ortaöğretim kurumlarında Türkiye cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri*. (ss.73-85). Atatürk Araştırma Merkezi.
- Avaroğulları, M. & Kolcu, N. (2016). Historical significance from Turkish students' perspective. *International Education Studies*, 9 (4), 69-76. <http://dx.doi.org/10.5539/ies.v9n4p69>
- Avcı Akçalı, A. & Aslan, E. (2007). Yerel tarih ve tarih öğretimindeki rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 80-88.

- Belenli, T. & Kiriş Avaroğulları, A. (2017). 20. Yüzyılda Türkiye’de kadın konusunun tarih derslerinde öğretimine yönelik bir değerlendirme: Türk kadınlar birliği ve faaliyetleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2), 287-310.
- Çapa, M. (2017). Erken cumhuriyet döneminde tarih eğitimi (1923-1938). Ahmet Şimşek (Ed.). *Türkiye’de tarih eğitimi* (ss. 63-104). Pegem Akademi.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Bilig*, 42, 77-93.
- Demirtaş, B. (2019). *Ortaöğretim 12 T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı*. Mevsim.
- Dönmez, C. & Yazıcı, K. (2008). *T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretimi*. Nobel.
- Dinç, E. (2009). Etkili tarih öğretimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (5), 1427-1451.
- Günel, H. (2018). Tarih öğretmen adaylarının tartışmalı ve hassas konuların öğretimine yönelik eğitim alma durumları. *Turkish History Education Journal*, 7 (2), 414-442. <https://doi.org/10.17497/tuhed.433429>
- Hayta N. & Akhan N. E. (2014). Türkiye cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersinde örnek bir uygulama “bir devrin analizi: nutuk”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22 (3), 1049-1076.
- Karabağ, G. (2002). Tarih öğretmenin mesleki bilgi ve becerilerini şekillendiren unsurlar. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 211-215.
- Kaya, R. & Günel, H. (2015). Tarih öğretmenlerinin muhteşem yüzyıl dizisi özelinde tarih konulu film ve dizilerin öğretimde kullanımına yönelik görüşleri. *Turkish History Education Journal*, 4 (1), 1-48. <https://doi.org/10.17497/tuhed.185614>
- Kaya, R., Günel H. & Günel, D. E. (2019). Öğrencilerin aileden edindikleri tarih bilgisine yönelik düşünceleri (amasya örneği). *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(2), 385-416. <https://doi.org/10.23863/kalem.2019.132>
- Köse, M. (2011). *Tarih öğretiminde kadın imajının yeniden inşası*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Köstüklü, N. (2013). *Atatürk ve Türkiye cumhuriyeti tarihi araştırmaları I*. Çizgi Kitabevi.
- Küçük, C. (2005). Milli mücadele. *Türkiye diyanet vakfı İslam ansiklopedisi*, 30, 76-83.
- Metin, C. (2006). T.C. inkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersi konularının ortaöğretimde öğretimi. Yasemin Doğaner (Ed.). *Türk eğitim sisteminde Atatürkçülük ve cumhuriyet tarihi öğretimi* (ss. 45-56). Hacettepe Üniversitesi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2018). *Ortaöğretim T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Oğuz, Ş. (2020). Vatandaşlık eğitiminde edebi ürünler. Cemil Öztürk, Zafer İbrahimoglu & Gülten Yıldırım (Ed.). *21. Yüzyılda vatandaşlık ve vatandaşlık eğitimi* (ss. 369-393). Pegem Akademi.
- Okumuş, O. (2020). Tarih derslerinde tarihsel film uygulaması hakkında öğrenci düşünceleri. *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39 (1), 202-224.
- Oral, M. (2006). *Türkiye’de romantik tarihçilik*. Asil.
- Öztaş, S. (2008). Tarih öğretimi ve filmler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (2), 543-556.

- Öztaş, S. (2015). Tarih öğretiminde tarihî film ve tarihî dizilerin kullanılmasına ilişkin tarih bölümü öğrencilerinin görüşleri (Kırklareli üniversitesi örneği). *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 4 (2), 1-37.
- Öztaş, S. (2018). Tarih derslerinde bir öğretim materyali: edebi ürünler. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 11, 27-41. <https://doi.org/10.29000/rumelide.417460>
- Safran, M. (2006). *Tarih eğitimi makale ve bildiriler*. Gazi Kitabevi.
- Selanik Ay, T. & Güllü, S. (2020). Sosyal bilgiler dersi bağlamında geçmişten günümüze milli bayram törenleri: etnografik bir araştırma. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, (2020), 11 (1), 145-168.
- Şimşek, A. (2002). İnkılap tarihi derslerinin gerekçeli tarihçesi. *G.Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (1), 1-10.
- Şimşek, A. (2006). Tarihsel romanın eğitimsel işlevi. *Bilgi*, 37, 65-80.
- Şimşek, A. & Güler, M. (2013). Öğretmen ve öğretmen adayı görüşlerine göre lise Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi dersinin öğretiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 543-575. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.642>
- Tonga, D. (2017). Rol model olarak sosyal bilgiler öğretmeni. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 17-30.
- Ulusoy, K. (2014). *Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi ile Atatürkçülük konularının öğretimi (Özel öğretim yöntemleri ile)*. Pegem Akademi.
- Ulusoy, K. (2017). Akademik bir faaliyet alanı olarak üniversitelerde tarih eğitimi. Ahmet Şimşek (Ed.) *Türkiye’de tarih eğitimi* (ss. 313-321). Pegem Akademi.
- Vurgun, A. (2016). *Milli tarih nedir? Yeni İnsan*.
- Vurgun, A. & Özdemir, Y. (2020). Cumhuriyet’in ilk yıllarındaki (1924-1928) ilkökul tarih ders kitaplarında milli mücadele döneminin siyasi ve diplomatik gelişmeleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 66, 335-347.
- Yalçın, E. S. (2003). *Türkiye cumhuriyeti tarihinin kaynakları*. Berikan.
- Yazıcı, S. (2008). Belgesel destekli tarih öğretiminin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Yeşilbursa, C. C., Dönmez, C. & Kaya, B. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “tarihsel önem” kavramına yönelik görüşleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (2), 795-805. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2020.-483199>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.